

**Dopady Zákona o spotřebitelském
úvěru č.257/2016 Sb.
na poskytovatele a zprostředkovatele
spotřebitelských úvěrů v ČR**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. Ing. Vlasta Kašparovská, Ph.D.

Petra Malovaná

Brno 2017

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní doc. Ing. Vlastě Kašparovské, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi v průběhu psaní této bakalářské práce poskytovala, a také panu Ing. Miloši Malovanému za pomoc s dotazníkovým šetřením.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Dopady Zákona o spotřebitelském úvěru č.257/2016 Sb. na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů v ČR** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 22. května 2017

Abstract

Malovaná, P. The impacts of law on consumer credit Act No 257/2016 Coll. on providers and intermediaries of consumer credit in the Czech Republic. Bachelor thesis. Brno: Mendel University, 2017. The subject of this bachelor thesis is to analyse the main changes in the legislative concerning the providers and intermediaries acting on the consumer credit market in the Czech Republic, and then to identify possible impacts on providers and intermediaries based on this analysis. The thesis specifies the main reasons leading to the creation of a new law on consumer credit. The thesis also describes the characteristics of the consumer credit market prior to the effective date of the Act, as well as the supposed impacts of this Act on providers and intermediaries. Based on the most significant legislative changes which the law has brought for providers and intermediaries, a questionnaire was made and a questionnaire survey was conducted to evaluate the impact of the law.

Keywords

Legislative changes, law on consumer credit, consumer, provider, intermediary, consumer credit, impacts.

Abstrakt

Malovaná, P. Dopady Zákona o spotřebitelském úvěru č.257/2016 Sb. na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů v ČR. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017. Předmětem této bakalářské práce je provést analýzu změn v regulacích, týkajících se oblasti spotřebitelských úvěrů, a na základě této analýzy pak identifikovat možné dopady na poskytovatele a zprostředkovatele působící na trhu se spotřebitelskými úvěry v České republice. V práci jsou vymezeny hlavní důvody, které vedly ke vzniku nového zákona o spotřebitelském úvěru. Dále je v práci na uvedena charakteristika trhu spotřebitelských úvěrů před nabytím účinnosti zákona a předpokládané dopady tohoto zákona na poskytovatele a zprostředkovatele. Na základě nejvýznamnějších změn, které zákon přinesl pro poskytovatele a zprostředkovatele, byl sestaven dotazník a provedeno dotazníkové šetření, pro zjištění dopadů zákona.

Klíčová slova

Legislativní změny, zákon o spotřebitelském úvěru, spotřebitel, poskytovatel, zprostředkovatel, spotřebitelský úvěr, dopady.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce	12
3	Metodika	13
4	Výchozí stav před účinností zákona	14
4.1	Subjekty poskytující spotřebitelské úvěry	14
4.2	Úvěrové produkty pro spotřebitele	16
4.3	Zadluženost domácností.....	17
4.4	Finanční gramotnost.....	20
4.5	Definice problému a popis a zhodnocení soudobého stavu	22
4.5.1	Neexistence národní právní úpravy sjednávání úvěrů na bydlení	22
4.5.2	Nekonsistentní právní úprava distribuce na úvěrovém a finančním trhu	22
4.5.3	Tuzemské problémy v oblasti distribuce retailových úvěrových produktů	24
5	Předpokládané dopady a důvody přijetí zákona	25
5.1	Popis cílového stavu.....	25
5.1.1	Zlepšení kvality úvěrových služeb a omezení výskytu nezodpovědného půjčování.....	25
5.1.2	Posílení integrity, konsistence a přiměřenosti právní úpravy distribuce na finančním trhu	27
5.2	Zdůvodnění potřeby konat a rizika spojená s nečinností.....	27
5.3	Dotčené subjekty a sledované dopady	28
6	Praktická část	30
6.1	Identifikace respondentů.....	30
6.1.1	Zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru	31
6.2	Odborná způsobilosti.....	34
6.3	Jednání se spotřebiteli.....	37
6.3.1	Pravidla jednání.....	37

6.3.2	Zákaz pobídek.....	38
6.3.3	Pravidla poskytování rady.....	39
6.3.4	Posouzení úvěruschopnosti spotřebitele.....	41
6.4	Předčasné splacení spotřebitelského úvěru	42
6.5	Úvěry v cizí měně.....	47
6.5.1	Kurzové riziko.....	48
6.6	Omezení plateb souvisejících s prodlením spotřebitele.....	49
6.7	Sjednocení regulace	50
6.8	Dopady.....	51
6.9	Závěr kapitoly	54
7	Diskuze	57
8	Závěr	59
9	Literatura	61
10	Seznam obrázků	63
11	Seznam tabulek	66
A	Dotazník	68

1 Úvod

Na českém trhu se spotřebitelskými působí velké množství subjektů, a to jak poskytovatelů, tak i zprostředkovatelů. Během několika předchozích let jejich počty stále stouply. Bylo to způsobeno především nízkými nároky pro vstup do odvětví, jelikož pro poskytování některých typů úvěrů a také pro jejich zprostředkování, stačilo živnostenské oprávnění. Tato skutečnost, tedy velké množství subjektů na trhu, také stěžovala výkon dohledu nad danými subjekty.

Dále pak na českém úvěrovém trhu chyběla právní úprava hypotečních úvěrů, bylo také běžným jevem, že i nebankovní společnosti poskytovaly hypoteční úvěry. Stejně tak byly z dosavadní právní úpravy, tedy zákona č. 145/2010 Sb., vyjmuty úvěry s hodnotovou hranicí nižší než 5000 Kč a pak úvěry nad 1880000 Kč, čehož mnoho subjektů, působících na českém trhu s úvěry, využívalo ve svůj prospěch.

Dalším problémem českého úvěrového trhu byla rostoucí zadluženost českých domácností. Především domácnosti s nízkými příjmy, případně ty domácnosti, které pro splácení úvěrů využívají velkou část svých příjmů, se mohly poměrně snadno dostat do platební neschopnosti. Mnoho společností zaměřujících se na poskytování úvěrů mimo dosavadní právní působnost si účtovala vysoké sankce v případě pozdní splátky úvěrů. Tyto praktiky velkou mírou přispívaly zadlužení domácností, nicméně v této souvislosti je významným problémem českého úvěrového trhu i nízká finanční gramotnost spotřebitelů.

Výše uvedené problémy českého úvěrového trhu, byly jedním z hlavních důvodů vytvoření nového zákona o spotřebitelském úvěru, který by zajišťoval komplexní úpravu spotřebitelských úvěrů, stejně jako jednotnou regulaci poskytovatelů i zprostředkovatelů a zároveň určil minimální podmínky pro prokázání odborné způsobilosti, čímž by se měla také zvýšit jejich důvěryhodnost a v neposlední řadě, který by zlepšil postavení a ochranu spotřebitele na finančním trhu. Další významnou příčinou vzniku zákona č. 257/2016 Sb. byla potřeba implementace Směrnice 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení do české legislativy, a také hrozba sankcí v případě nesplnění.

2 Cíl práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zhodnotit dopady Zákona o spotřebitelském úvěru z roku 2016 na subjekty finančního trhu. Konkrétně tedy na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů, působících na retailovém trhu v České republice. Dopady daného zákona budou určeny na základě analýzy změn v regulacích týkajících se oblasti spotřebitelských úvěrů.

Pro dosažení tohoto cíle, jsem si vytyčila cíle dílčí. Prvním z dílčích cílů je analyzovat základní charakteristiky a ukazatele retailového úvěrového trhu, jaké byly soudobé problémy na daném trhu.

Druhým z dílčích cílů je určit předpokládané dopady tohoto zákona na poskytovatele a zprostředkovatele a také důvody přijetí zákona.

Třetím z dílčích cílů je na základě analýzy nové legislativní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru, účinné od 1. 12. 2016, identifikovat klíčové změny, které byly provedeny a mají výrazný dopad na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů.

Čtvrtým z dílčích cílů je na základě předchozí analýzy legislativních úprav sestavit dotazníkové šetření a pomocí něj udělat průzkum mezi poskytovateli a zprostředkovateli spotřebitelských úvěrů a na jeho základě zhodnotit dopady tohoto zákona na finanční instituce.

3 Metodika

Tato bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to teoretické, tedy literární rešerše, a pak části praktické, do které se nicméně částečně prolíná i část teoretická. Teoretická část zahrnuje první dvě kapitoly, s tím, že praktická část tvoří kapitolu následující.

V první a druhé části literární rešerše budou použity metody komparace a analýzy, na jejichž základech budou identifikovány důvody vzniku navrhovaných změn v rámci regulace spotřebitelských úvěrů. Hlavním dokumentem pro zpracování těchto dvou částí literární rešerše je Důvodová zpráva – RIA, jež náleží do příloh navrhovaného zákona o spotřebitelském úvěru, vydaného ministerstvem financí. Tento dokument budou komparován s dalšími dokumenty a odbornými články zabývající se touto tematikou.

Třetí část literární rešerše bude zařazena do praktické části, kdy zde budou vymezeny legislativní změny, na něž bylo zaměřeno dotazování. V této části literární rešerše bude použita metoda analýzy, komparace a dedukce. Na základě analýzy a komparace nového zákona č. 257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru a internetových zdrojů související s touto tematikou budou vymezeny hlavní změny, na které pak bude zaměřeno dotazování poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů, pro zjištění dopadů tohoto zákona právě na poskytovatele a zprostředkovatele působící na úvěrovém trhu.

Ve druhé části, tedy té praktické, jsou na základě metody dotazníkového šetření, směřovaného na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů identifikovány dopady, jež má tento zákon právě na poskytovatele a zprostředkovatele. Toto dotazníkové šetření bylo provedeno od začátku dubna 2017, aby zde byla lhůta, alespoň tři měsíců od nabytí účinnosti zákona, aby se některé z dopadů mohly projevit. Tomu odpovídá i sestavení otázek v dotazníku, jež se zaměřují na ty nejdiskutovanější změny a také ty, jež se měly čas alespoň částečně projevit. Dotazník je dále rozdělen na dvě části, které jsou sestaveny zvlášť pro poskytovatele a pro zprostředkovatele. Dotazníkové šetření proběhlo pomocí formuláře Google a také v papírové podobě, ze které byly odpovědi následně zadány do formuláře Google, jelikož bylo otevření Google formuláře v mnoha společnostech blokováno interním systémem. Na dotazník odpovědělo celkem 72 respondentů z řad poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru, s tím, že dvě třetiny respondentů jsou poskytovatelé a jedna třetina jsou zprostředkovatelé. Dotazníkové šetření probíhalo v období od 4.4.2017 do 9.5.2017. Po zadání všech odpovědí do formuláře Google, jsem pro analýzu výsledku použila grafy, jež jsou zde automaticky generovány na základě souhrnu jednotlivých odpovědí. Dané výsledky plynoucí z analýzy těchto grafů jsou zde prezentovány a také komentovány.

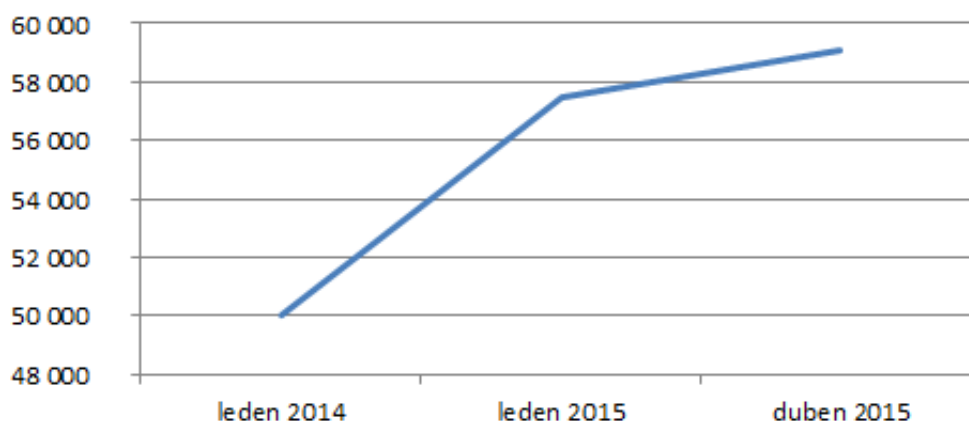
4 Výchozí stav před účinností zákona

Je důležité se podívat, jak vypadal úvěrový trh ČR, před nabytím účinnosti zákona, a proto se nejdříve se ve své práci charakteristikou tohoto trhu. Konkrétně se tedy zabývám jednotlivými druhy poskytovatelů oprávněných poskytovat spotřebitelský úvěr, a tím kdo měl na starosti jejich dohled. Dále se zabývám zprostředkovateli spotřebitelského úvěru a jakým způsobem mohli získat oprávnění. Následně se zabývám charakteristikou retailového trhu před účinností zákona, např. jaká byla zadluženost domácností, abych popsala výchozí situaci na retailovém trhu a následující kapitola se zbývá předpokládanými dopady a důvody přijetí ZSÚ.

4.1 Subjekty poskytující spotřebitelské úvěry

Na trhu se spotřebitelskými úvěry působilo velmi mnoho subjektů, jež byly oprávněny poskytovat spotřebitelský úvěr a nebyl určen jednotný orgán dohledu, ani jednotné podmínky, což vedlo ke značným rozdílům a velkému množství různých poskytovatelů na daném trhu. Poskytovatelé byli a nadále jsou rozděleni na úvěrové instituce a nebankovní subjekty, kdy nad úvěrovými institucemi měla dohled Česká národní banka a na nebankovní subjekty dohlížela Česká obchodní inspekce. Podle (RIA, 2015) se mezi úvěrové instituce řadí banky a družstevní záložny a mezi nebankovní subjekty se pak řadí mnoho různých poskytovatelů, lišících se druhy poskytovaných úvěrů i rozsahem jejich služeb, jako jsou např. velké úvěrové společnosti, drobní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů, dále pak leasingové společnosti i ne-retailové faktoringové a forfaitingové společnosti. S tím, že běžnými jevem byli také nebankovní poskytovatelé hypoték.

Dále byl pak značný rozdíl v podmínkách pro získání oprávnění, kdy řada nebankovních subjektů podnikala pouze na základě živnostenského oprávnění vydaného živnostenskými úřady. V (RIA, 2015) jsou uvedeny údaje k datu 31.12.2014, kdy podle ministerstva průmyslu mělo ohlášenou vázanou činnost „poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“ více než 57tis. subjektů, přičemž je za rok 2014 přibylo kolem 7tis. těchto subjektů. Daný nárůst je přisuzován především nízkým nárokům na vstup do odvětví. Znázornění daného nárůstu nebankovních subjektů na trhu za roky 2014-2015, je na následujícím grafu (Obr. 1).

Obr. 1 Počet osob se živnostenským oprávněním pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru
Zdroj: RIA

Pro srovnání, ze zprávy ministerstva financí o vývoji na finančním trhu za rok 2014 vyplývá, že co se týče bankovních subjektů, tak jejich počet zůstává dlouhodobě poměrně stabilní a nedošlo tedy k výraznějším změnám v jejich počtu. Je to přisuzováno především tomu, že bankovní sektor, jako takový, má v České republice dlouhodobou tradici, která souvisí také s poměrně detailními zkušenostmi a znalostmi potřeb spotřebitelů v ČR. Dále je to přisuzováno také faktu, že dané subjekty jsou poměrně značně konkurenceschopné, což znesnadňuje vstup na trh novými subjekty. Vývoj počtu úvěrových institucí na trhu za roky 2010–2014 znázorňuje tabulka níže. (Ministerstvo financí, 2015)

Tab. 1 Vývoj počtu úvěrových institucí na trhu za roky 2010–2014

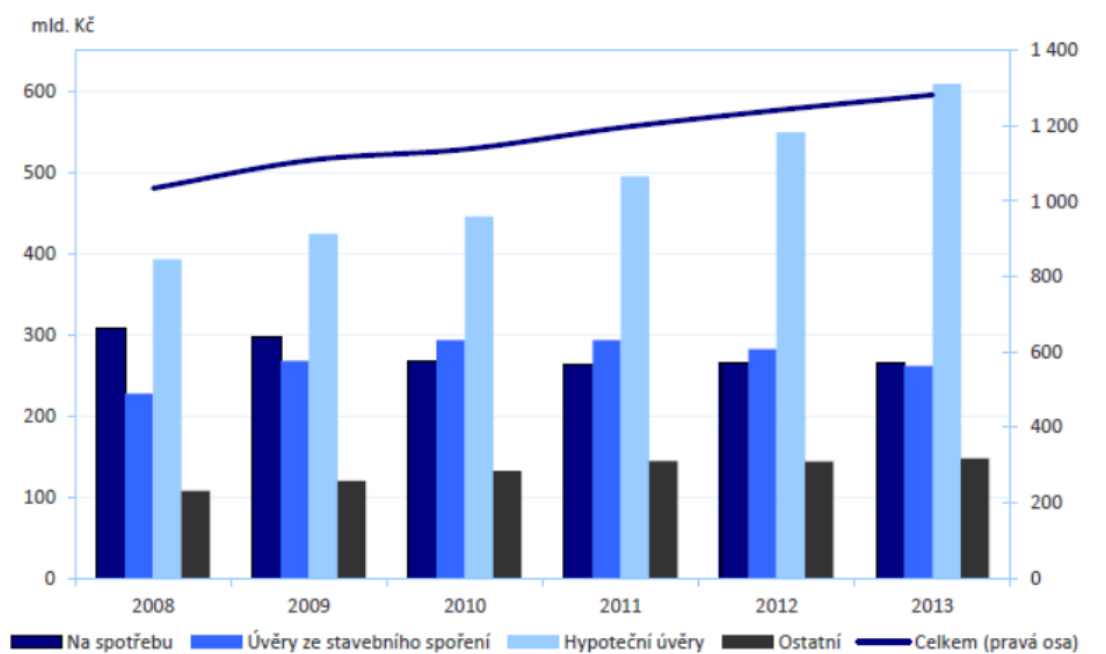
K 31.12.	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěrové instituce					
Banky	41	44	43	44	45
z toho pobočky zahraničních bank	19	21	20	21	22
z toho stavební spořitelny	5	5	5	5	5
Družstevní záložny	14	14	13	12	11

Zdroj: ČNB

4.2 Úvěrové produkty pro spotřebitele

Pro vytvoření lepší představy o situaci na trhu s úvěrovými produkty, je třeba se zaměřit na jednotlivé typy těchto produktů a také na způsob, jakým byly regulovány. Mezi spotřebitelské úvěry, jež byly upraveny zákonem č. 145/2016 Sb., tedy předchozím zákonem o spotřebitelském úvěru, patřily pouze spotřebitelské úvěry v rozmezí částek od 5 tis. Kč do 1,8 mil. Kč. To znamená, že v daném zákoně nebyly zahrnuty úvěry na bydlení, ani takzvané mikroúvěry, tedy úvěry do 5 tis. Kč. (zákon č. 145/2010 Sb.)

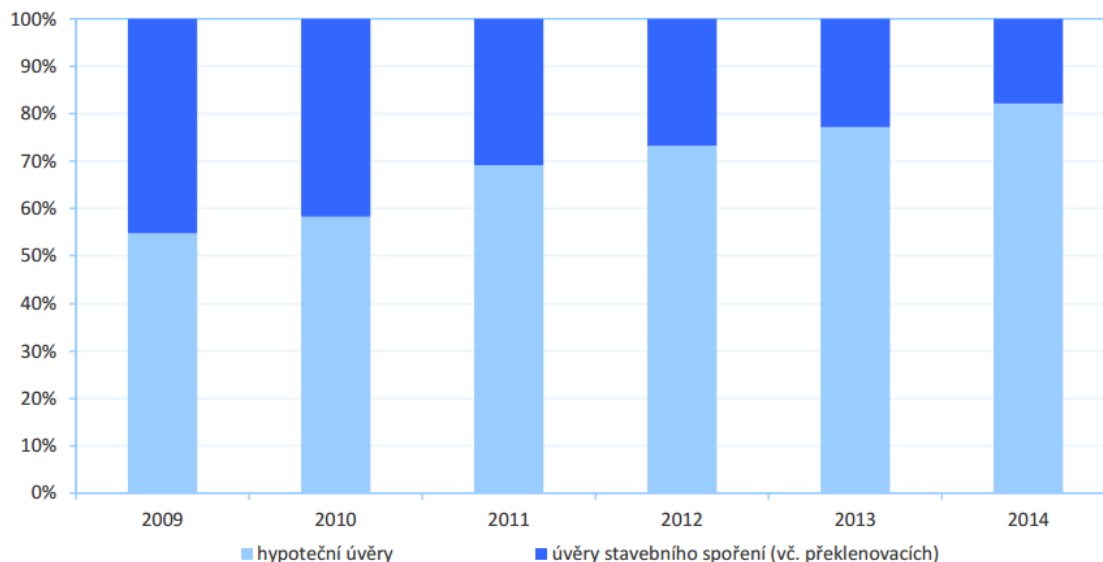
Podle (RIA, 2015) byl objem spotřebitelských úvěrů ke konci roku 2014 kolem 260 mld. Kč, kdy nebankovní úvěry činily kolem 70 mld. Kč z tohoto celkového objemu a celkové zadlužení domácností u bank i nebankovních institucí bylo kolem 1,4 bil. Kč. Pro srovnání, hodnota státního dluhu v roce 2014 byla přibližně 1,7 bil. Kč (Ministerstvo financí, 2017).

Obr. 2 Celkové zadlužení domácností. Produktová struktura úvěrů.
Zdroj: RIA

Na grafu výše (Obr. 2) je vidět, jak se celková zadluženost domácností vyvíjela během let 2008–2013, s tím, že graf znázorňuje i produktovou strukturu úvěrů. Z grafu můžeme dále vidět, že objem úvěrů na spotřebu zůstával přibližně stejný, tak stále významně rostl objem hypotečních úvěrů, s tím, že naopak objem úvěrů ze stavebního spoření, včetně překlenovacích úvěrů klesal. Podle (RIA, 2015) byl růst objemu hypotečních úvěrů způsoben rostoucí konkurencí mezi poskytovateli těchto úvěrů a také levnějšími zdroji u bank, což nastalo v důsledku uvolněného charakteru měnové politiky. Co se týče poklesu objemu úvěru ze stavebního spoření, odůvodňuje

to (RIA, 2015) tím, že přestože úrokové sazby hypotečních úvěrů nemusely být výhodnější, spotřebitelé je upřednostnili, jelikož úvěry ze stavebního spoření jsou poskytnuty až po splnění podmínky naspoření určité částky, což bývá obvykle kolem 40 % z cílové částky. Na následujícím grafu (Obr. 3) je možné pozorovat vývoj podílu nových poskytnutých hypotečních úvěrů a úvěrů ze stavebního spoření.

Obr. 3 Podíly nových úvěrů poskytnutých bankami a stavebními spořitelny domácnostem

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky

Z produktů nabízených na nebankovním trhu, je hlavním produktem spotřebitelský úvěr, který může mít různé podoby. Nejpoužívanějšími typy úvěrů jsou dle (RIA, 2015):

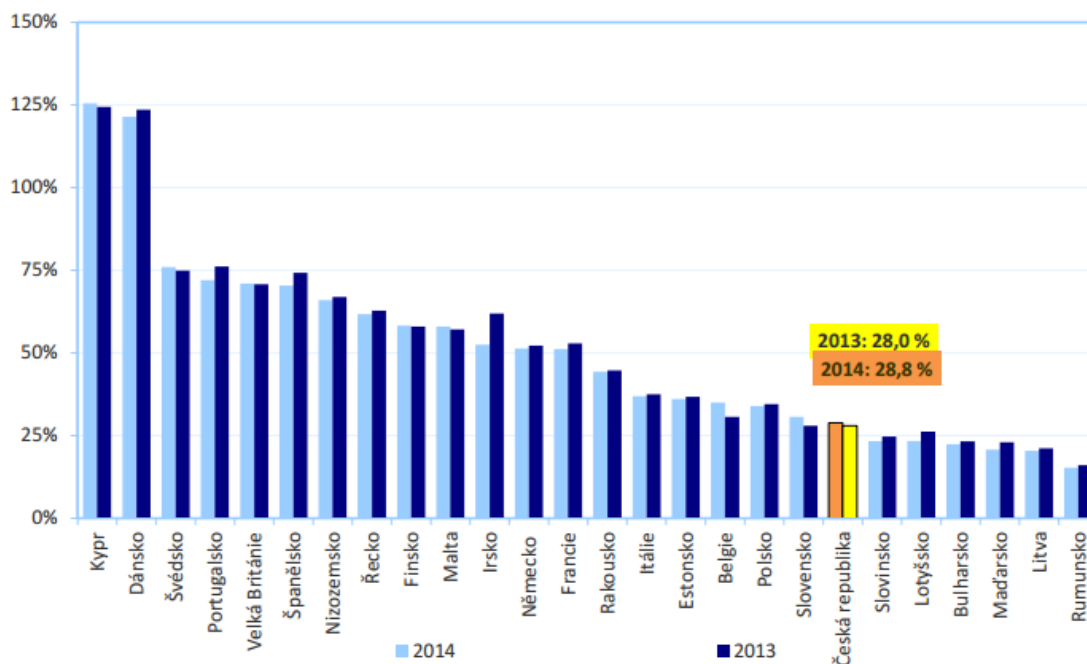
- klasické hotovostní nebo bezhotovostní půjčky a úvěry,
- debetní zůstatky na bankovních běžných účtech, tedy kontokorentní úvěr,
- úvěrové rámce, tedy revolvingové úvěry a kreditní karty,
- financování v místě prodeje, tedy nákup zboží na splátky a splátkový prodej.

4.3 Zadluženost domácností

Zadluženost domácností ovlivňuje celkovou poptávku a nabídku na trhu s úvěrovými produkty, je tedy důležité zjistit, jak vypadala situace na tomto trhu a jak se zadluženost domácností vyvíjela a co tedy mohlo podnítit vznik nového zákona.

Nejdříve je vhodné porovnat zadluženost českých domácností s ostatními členskými zeměmi Evropské unie, kdy dle (RIA, 2015) je celková zadluženost českých domácností, vztažená k velikosti ekonomiky relativně nízká, v porovnání se zeměmi EU. Stejně tak, jak můžeme vidět na grafu níže, je relativně nízká i zadluženost

nových členských států ve střední Evropě, což (RIA, 2015) přisuzuje především relativně nedávné transformaci ekonomik daných států na standardně tržní hospodářství, jelikož to mohlo být příčinou, že se dosud nestačily nakumulovat objemy úvěrů, které jsou běžné pro státy v západní Evropě. Dále (RIA, 2015) uvádí, že z makroekonomického pohledu, by při této míře zadlužení by pro české domácnosti náklady na obsluhu závazků domácností neměly být faktorem, jež by mohl omezovat soukromou spotřebu do té míry, jako se tím můžeme setkat u zemí s vyšší relativní úrovní zadlužení.

Obr. 4 Objem zadlužení domácností ve vybraných zemích EU vzhledem k HDP
Zdroj: RIA

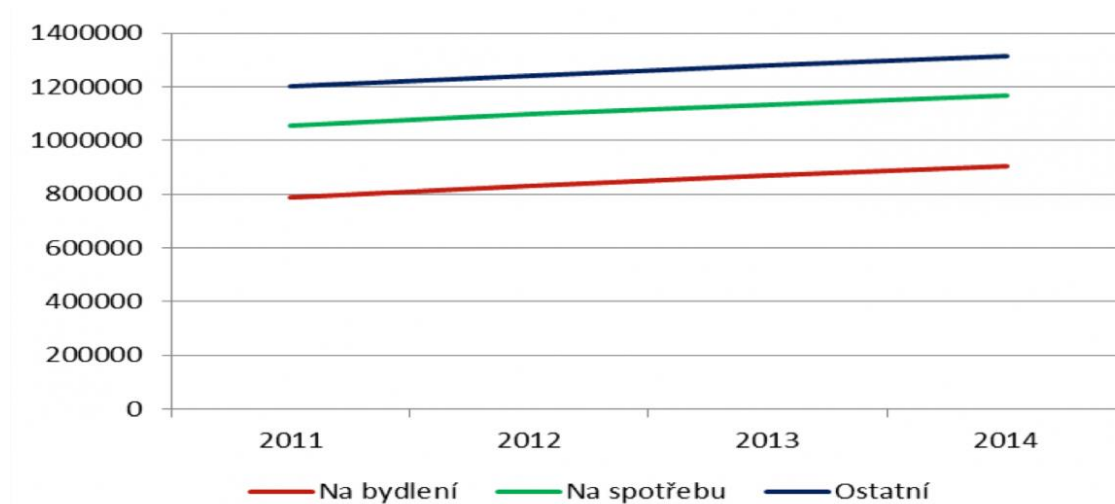
Jak můžeme vidět na grafu výše (Obr.4), tak ČR patří v porovnání s vybranými Evropskými státy k těm relativně nejméně zadluženým. Dle (RIA, 2015) se zadluženost v ČR vyznačuje tím, že 99 % úvěrů je denominováno v domácí měně. To znamená, že na úvěry v českých korunách nemůže přímo působit změna měnového kurzu domácí měny, to znamená, že takové úvěry jsou méně rizikové. Co se týče schopnosti splácet, tak (RIA, 2015) uvádí, že nejvíce ohrožené ve schopnosti splácet jsou domácnosti s nízkým příjmem a také ty, které vynakládají velkou část svých příjmů pro splácení úvěrů.

Když se podíváme na zadlužení českých domácností, tak to postupně narůstalo od přelomu tisíciletí, až se podle (Kotrbové a Strejčka, 2016) stalo financování potřeb z cizích zdrojů pro lidi zcela běžným jevem. Dále pak uvádějí, že zadlužených domácností velmi rychle přibývalo, a to především z důvodu, že si lidé zvykli, si zajišťovat jistou životní úroveň, na niž by mnohé z nich jinak neměly, právě pomocí

úvěrů. Co je možné si pod tím konkrétně představit, je to, že výjimkou nebyly ani úvěry na financování Vánočních dárků či exotické dovolené.

Na následujícím grafu (Obr. 5) je možné pozorovat vývoj celkového zadlužení českých domácností za období 2011–2014, s tím, že je graf dělen podle struktury na úvěry na bydlení, na spotřebu a ostatní. Na grafu je možné vidět mírný, nicméně stálý růst zadlužení, který je však v porovnání s předchozími obdobími 2003-2006 a 2007-2010, kterými se (Kotrbová a Strejček, 2016) zabývali, se meziroční přírůstky drží na nejnižší úrovni od roku 2003. To přisuzují změně situace na trhu, kdy se Česká republika postupně dostávala z finanční krize a dluhy se staly veřejně debatovaným tématem a zároveň mnoho domácností mělo problémy splácet své předchozí dluhy a řada lidí se dostala na seznam dlužníků anebo na ně byl uvalen i exekuční příkaz. Domácnosti v této situaci pak samozřejmě pro banky nepředstavovaly zdaleka stejný potenciál, jako tomu bylo například v roce 2003. Dále to pak souviselo i s přibývajícím množstvím nebankovních subjektů na trhu a rozšiřující se nabídkou na trhu, ve které se člověk s nízkou finanční gramotností a bez vzdělání v oblasti financí nebyl schopen orientovat a posoudit jednotlivé úvěry, vzhledem k výhodnosti a celkových nákladů na ně.

Údaje v grafu jsou vykazovány v nominálních hodnotách vždy k 31. 12. daného roku na základě dat zveřejňovaných ČNB.

Obr. 5 Celková výše zadlužení domácností u bank a finančních institucí včetně struktury v letech 2011-2014 v mil. Kč
Zdroj: Kotrbová a Strejček, 2016

4.4 Finanční gramotnost

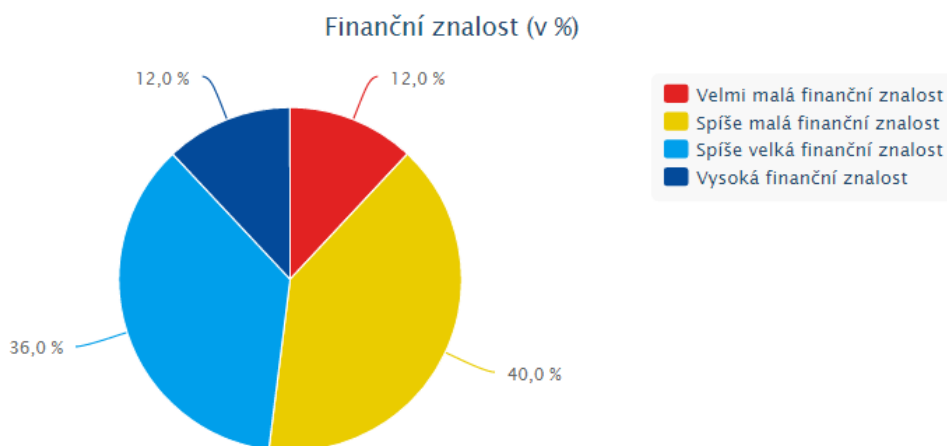
Situaci na trhu se spotřebitelskými úvěry, může podstatně ovlivnit i finanční gramotnost spotřebitelů, jelikož pokud se spotřebitel není schopen na daném trhu orientovat a není schopen porovnat výhodnost jednotlivých nabídek, může se snadno dostat do předluženosti. Ministerstvo financí provádělo v roce 2015 měření finanční gramotnosti, budu se tedy zabývat některými z jejich zjištění pro vytvoření představy o finanční gramotnosti českých spotřebitelů.

Následující graf (Obr. 6) zobrazuje úroveň finančních znalostí Čechů, která byla zjišťována na základě výsledků měření, které obsahovalo uzavřené otázky s jednou objektivně správnou odpovědí. Daný test se vázal ke znalostem z oblasti terminologie na finančním trhu, matematiky a makroekonomiky. Výsledky byly rozčleněny do čtyř kategorií a z grafu je patrné, že celkově vyšší úroveň finančních znalostí má 48 % osob a celkově nižší 52 % osob. Z čehož pouze 12 % osob vykazuje vysokou úroveň finančních znalostí, kdy v měření odpověděli správně na více než 66 % otázek. Na straně druhé velmi malou úroveň finančních znalostí má také 12 % osob. Ministerstvo financí z daného měření zjistilo, že nižší úroveň finanční znalosti mají zejména:

- lidé se základním vzděláním,
- ekonomicky neaktivní lidé (např. nezaměstnaní),
- lidé s nízkými příjmy,
- lidé ve věku do 29 let,

a vyšší úroveň finanční znalosti mají obecně:

- vysokoškolsky vzdělaní lidé
- lidé s vyššími příjmy
- živnostníci

Obr. 6 Úroveň finančních znalostí
Zdroj: Ministerstvo financí

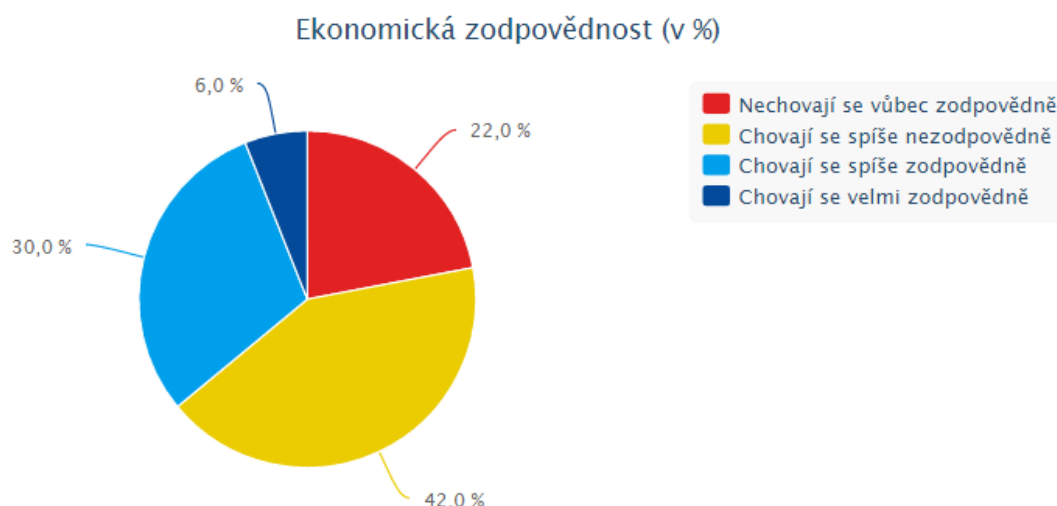
Dále se ministerstvo financí ve svém měření zabývalo ekonomickou zodpovědností, kdy se za ekonomicky zodpovědného člověka dle (Ministerstva financí, 2016) považuje ten, kdo lépe využívá finanční produkty nebo se zodpovědněji rozhoduje ve světě financí. Jak můžeme vidět na následujícím grafu (Obr. 7), tak pouze 36 % osob má vyšší úroveň ekonomické znalosti, z čehož pouze 6 % osob, dosahuje vysoké ekonomické znalosti. S tím, že nižší úroveň ekonomické zodpovědnosti mají zejména:

- učňové a studenti
- lidé se základním vzděláním
- lidé s nízkými příjmy
- lidé mladší 29 let

nejzodpovědněji se chovají:

- vysokoškolsky vzdělaní lidé
- živnostníci
- lidé s vyššími příjmy

Což, jak můžeme vidět, v podstatě odpovídá kategoriím při srovnávání úrovně finančních znalostí. Tedy lidé, kteří mají vyšší úroveň finančních znalostí se obecně chovají i ekonomicky zodpovědně.

Obr. 7 Ekonomická zodpovědnost
Zdroj: Ministerstvo financí

Jako další se při svém měření Ministerstvo financí zaměřilo na to, zda si domácnosti plánují rozpočet. Jelikož podle (Ministerstva financí, 2016) je domácí rozpočet je základním nástrojem ochrany domácností před problémy s dluhy. Především proto, že uspořádání financí v domácnosti pomáhá spotřebitelům při plánování příjmů a výdajů v budoucnosti. Z průzkumu vyplynulo, že celkem 57 % domácností si rozpočet nesestavuje, a to především z důvodu, že jim to připadá zbytečné (v 67 % případů), nebo je to vůbec nenapadlo (v 22 % případů).

4.5 Definice problému a popis a zhodnocení soudobého stavu

Problémů, týkajících se úvěrového trhu, bylo hned několik. (RIA, 2015) mezi ně řadí: nutnost transpozice směrnice MCD, což byl jeden z hlavních důvodů pro tvorbu nového zákona, dále pak nejednotnou regulaci distribuce, stejně jako tuzemské problémy na trhu úvěrů, a také rozrůstající se nebankovní segment a (ne)účinnost platných legislativních nástrojů ochrany spotřebitele, hodnotovou hranic působnosti ZSÚ a další.

4.5.1 Neexistence národní právní úpravy sjednávání úvěrů na bydlení

Úvěry na bydlení nebyly dosud regulovány, což jak se ukázalo během krize v roce 2008 se může stát problémem. Právě tato krize byla hlavní motivací pro EU k vytvoření Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení, dále jen MCD, kterou měly všechny členské státy povinnost zapracovat do svých právních systémů. Tato směrnice byla tedy nutná zapracovat do i legislativního systému ČR. (Cvik a MacGregor Pelikánová, 2016)

4.5.2 Nekonsistentní právní úprava distribuce na úvěrovém a finančním trhu

Předcházející zákon o spotřebitelském úvěru, tedy zákon č. 145/2010 Sb., podle (RIA, 2015) představoval pouze produktovou regulaci, zatímco směrnice MCD, jež měla být zapracována do národní legislativy, zahrnovala i institucionální složku regulace. Bylo tedy potřeba vytvořit nový zákon, který by regulaci sjednotil, jelikož nejednotná úprava, jak v oblasti institucionální, tak rozdílná úprava produktová (např. pravidla jednání se zákazníkem), by byla zcela nedůvodná (tj. není vysvětlitelná sektorovými, resp. produktovými specifiky).

Přestože je trh s úvěrovými produkty poněkud specifický v rámci celého finančního trhu, (Ria, 2015) uvádí, že se zde nachází řada regulatorních prvků, tak jako v ostatních sektorech finančního trhu. Jsou to především:

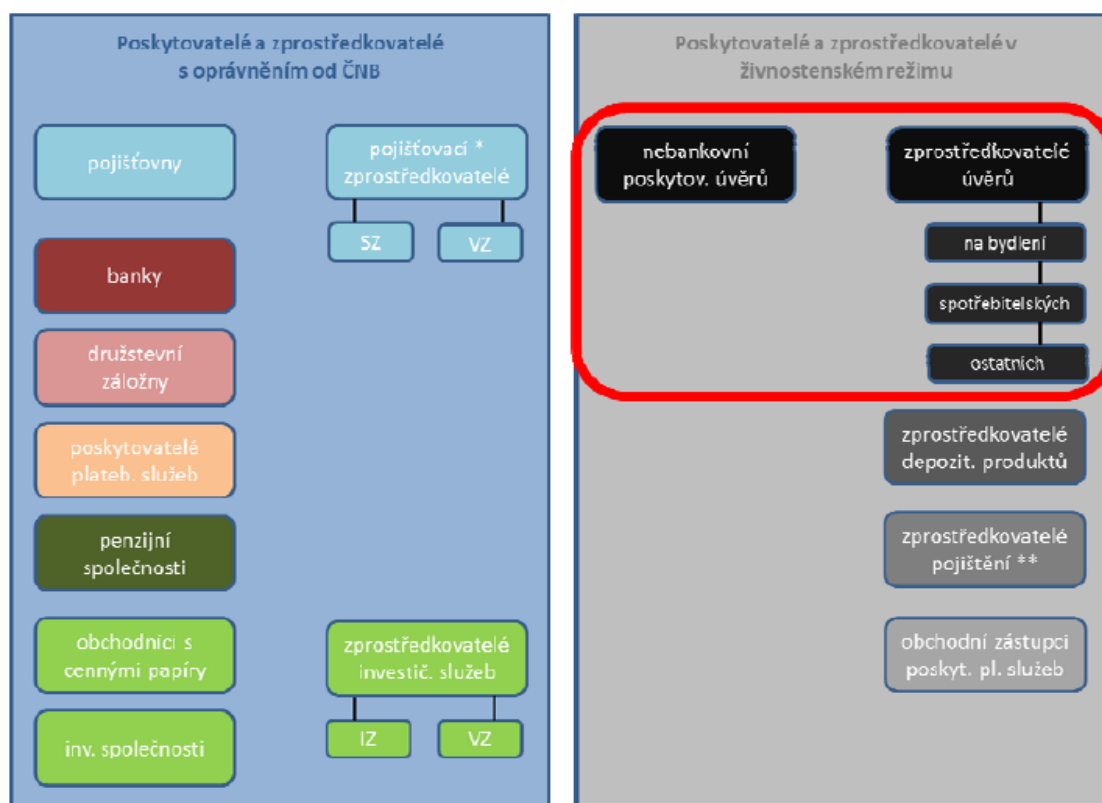
- modely pro distribuce finančních produktů,
- požadavky na odbornost a důvěryhodnost osob jednajících se spotřebitelem
- procesní úprava vstupu do odvětví a vedení evidence osob s podnikatelským oprávněním.

To tedy znamená, že je žádoucí, sjednotit ve výše uvedených oblastech způsob regulace. (RIA, 2015) to zdůvodňuje tím, že pokud je sektorová či produktový koncepce regulace nejednotná od základní úrovně, pak vyvolává riziko regulatorní arbitráže, stejně jako dodatečné náklady, jak podnikatelům vzhledem k nutnosti se řídit jednotlivými, navzájem se lišícími právními předpisy, tak i spotřebitelům, vzhledem k nutnosti se seznamovat s odlišnými podmínkami pro různé produkty a sektory (tzv. learning costs). Dále pak nejednotná právní úprava může komplikovat i výkon dohledu, který pak nemusí být efektivní.

Tab. 2 Institucionální kompetence k povolovací a dohledové činnosti v sektoru spotřebitelských úvěrů

Typ subjektu	Předmět činnosti orgánu dohledu	
	vydávání oprávnění	dohled nad činností
bankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů (úvěrové instituce) a další poskytovatelé finančních služeb	ČNB	ČNB
nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů neposkytující další finanční služby	ŽÚ	ČOI
nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů poskytující současně některé další finanční služby (např. platební)	ŽÚ & ČNB	ČNB

Zdroj: RIA, 2015

* dle návrhu novely zákona č. 38/2004 Sb.

** výjimka z působnosti zák. č. 38/2004 Sb. – zejména cestovní kanceláře, půjčovny aut

Obr. 8 Regulování a neregulování poskytovatelé a zprostředkovatelé finančních služeb
Zdroj: RIA

Co se týkalo poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů, tak zde byla situace poměrně složitá, vzhledem k určení orgánu dohledu, jelikož dle (RIA, 2015) poskytovatelé a zprostředkovatelé podnikající na základě živnostenského oprávnění spadali pod dohled ČOI, na rozdíl od ostatních spadajících pod dohled ČNB, ale

s tím, že pokud osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění zároveň vykonávala činnosti, jež spadaly pod dohled ČNB, pak tyto osoby spadaly celkově pod dohled ČNB. Jednalo se například o situace, kdy docházelo nabízení či sjednávání takových spotřebitelských úvěrů, jejich součástí byly i některé platební služby, jako jsou např. kreditní karty. Přehled je uveden v předchozí tabulce (Tab. 2) a také na předchozím obrázku (Obr. 8).

4.5.3 Tuzemské problémy v oblasti distribuce retailových úvěrových produktů

Podle (RIA, 2015) si Poslanecká sněmovna v roce 2014 uvědomila, že praktiky na trhu nebankovních poskytovatelů úvěrů se staly velmi závažným negativním společensko-ekonomickým jevem, jež ohrožoval řadu občanů. Dále pak Poslanecká sněmovna vyzvala vládu, aby zpracovala návrh zákonné úpravy, jež by podstatně zpřísnila podmínky pro vstup do podnikání v oblasti poskytování úvěrů nebankovními poskytovateli a zároveň zavedla nad jejich činností účinný dohled.

Dle (RIA, 2015) lze mezi hlavní negativní jevy v nebankovním segmentu trhu retailových úvěrů zařadit:

- nepřehlednost trhu spotřebitelských úvěrů, značný rozsah šedé zóny poskytovatelů a zprostředkovatelů, a také nejasná odpovědnost jednotlivých článků v distribuci
- zneužívání sociální tísně dlužníků a z toho plynoucí dopady na veřejné rozpočty
- nekalé obchodní praktiky při sjednávání úvěrů
- nedůsledné dodržování povinnosti prověřit úvěruschopnost dlužníka
- účelné sjednávání úvěrů, jež nespádaly do působnosti ZSÚ, tedy nepřesahujících výši 4 999 Kč
- slabé regulatorní požadavky na vstup osob do odvětví, a z nich plynoucí nedůvěryhodnost a neodbornost osob zapojených do distribuce
- výkon povolovacích a dohledových činností nespécializovanými orgány veřejné moci (živnostenské úřady, Česká obchodní inspekce), tj. opět problém ztížené vymahatelnosti již existujících práv a povinností.
- predátorské praktiky spojené s defaultem spotřebitele, např. využívání zajišťovacích titulů (směnka), exekutorské zápisy, dohody o srážkách ze mzdy

5 Předpokládané dopady a důvody přijetí zákona

Jedním z cílů zákona bylo sjednocení regulace na trhu spotřebitelských úvěrů, a to v rámci sjednocení dohledu a pravidel pro poskytovatele i zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů. Dalším významným cílem zákona bylo posílení ochrany spotřebitele. Jako první, jsem se tedy ve své práci zabývala charakteristikou trhu se spotřebitelskými úvěry před nabytím účinnosti zákona č. 257/2016 Sb., dále jen ZSÚ, a nyní se budu zabývat tím, co vedlo zákonodárce k tomu, aby nahradili do té doby stávající zákon o spotřebitelském úvěru, tedy zákon č. 145/2010 Sb. Dalším účelem tohoto zákona bylo zapracování Směrnici Evropského parlamentu a rady 2014/17/EU do české legislativy (European Central Bank, 2015).

Podle (Cvik a Pelikánové, 2016) stojí za vznikem směrnice MCD pravděpodobně krize z roku 2008, kdy nastaly velké propady na trzích s nemovitostmi téměř ve všech státech EU, kromě Německa. Uvádí, že to souvisí s německou bytovou a rezidenční politikou a jinými nařízeními vlády a podporou, které ovlivnily daný trh. Podobná opatření zavedla i Francie, a oproti jiným státům, se situace na jejich trhu s nemovitostmi ustálila rychle, což byl zřejmě podnět vedoucí Evropskou komisí k sestavení této směrnice.

5.1 Popis cílového stavu

Účelem ZSÚ bylo dle (RIA, 2015) docílit transpozice MCD, dále pak zlepšení kvality úvěrových služeb a ochrany spotřebitele, posílení integrity a konsistence regulace distribuce na finančním trhu, stejně jako možnosti samoregulace a systémové významnosti sektoru úvěrů. To znamená, že vzhledem k výchozímu stavu bylo žádoucí:

- transponovat příslušné evropské právní předpisy (směrnici MCD), a tím posílit ochranu spotřebitele v segmentu úvěrů na bydlení,
- zlepšit kvalitu služeb poskytovaných na retailovém úvěrovém trhu a zároveň omezit výskyt nezodpovědného půjčování,
- sjednotit právní úpravu distribuce úvěrů pro spotřebitele a také ji sblížit s principy regulace v ostatních sektorech finančního trhu.

5.1.1 Zlepšení kvality úvěrových služeb a omezení výskytu nezodpovědného půjčování

Účelem při sestavování zákona bylo vytvořit řešení, které by přiměřeně a účinně reagovalo na hlavní tuzemské problémy na retailovém úvěrovém trhu. Toto řešení mělo dle (RIA, 2015) především:

- eliminovat či alespoň oslabit nekalé obchodní praktiky poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů,
- zvýšit důvěryhodnost a kredibilitu sektoru úvěrových služeb jako celku,

- omezit celospolečenské náklady na řešení následků nezodpovědného půjčování, resp. úvěrování,
- vytvořit předpoklady pro nerozšiřování výskytu nelegálního poskytování úvěrových služeb,
- zejména těch, které jsou spojené s trestnou činností (vyskytujících se především v segmentu
- tzv. zranitelných spotřebitelů – sociálně slabí, sociální menšiny),
- přispět k dlouhodobému snížení rozsahu tzv. klasifikovaných pohledávek věřitelů za dlužníky

Mezi nástroje pro řešení některých soudobých negativních jevů, patří dle (RIA, 2015) rozhodně finanční vzdělávání, nicméně je tento nástroj účinný až v dlouhodobém hledisku.

Mezi regulatorní instrumenty patří:

- posílení kontrolních prvků v systému již na úrovni distributorů (odpovědnost věřitelů a některých zprostředkovatelů za činnost a způsobené škody), např. posílení odpovědnosti věřitelů za posouzení schopnosti dlužníka úvěr řádně splácet a splatit,
- zefektivnění evidence osob podnikatelsky působících na trhu,
- posílení profesních požadavků kladených na distributory úvěrů (odbornost, důvěryhodnost),
- posílení postavení spotřebitele ve smluvním vztahu s finanční institucí, resp. distributorem
- finančního produktu (v sektoru úvěrů se jedná typicky o úpravu podmínek odstoupení či jiného způsobu ukončení úvěrové smlouvy)
- integrace institucionálního zabezpečení výkonu dohledu nad sektorem (povolovacích kompetencí, dohledové činnosti) pod orgán specializovaný na finanční trh.

Správně fungující finanční sektor s retailovými úvěry je velmi významný a má také pozitivní celospolečenský dopad, jelikož to pak omezuje nárůst počtu sociálně vyloučených osob, s čím je spojen i růst veřejných výdajů a samozřejmě pak také umožňuje efektivní alokaci finančních zdrojů. Z těchto důvodů je nezbytné, aby se k sektoru s retailovými úvěry přistupovalo jako k plnohodnotnému sektoru v rámci finančního trhu a podle toho také byla upravena jeho regulace. (RIA, 2015)

5.1.2 Posílení integrity, konsistence a přiměřenosti právní úpravy distribuce na finančním trhu

Dle (RIA, 2015) je žádoucí, aby regulace celého retailového trhu byla jednotná, ale spoň v rámci oblastí, kde je to možné. To znamená, že regulatorní požadavky by měly vycházet ze stejných principů a také by měly být vhodně rozděleny, co se týče právních předpisů mezi zákonné a prováděcí, tak aby byla zajištěna transparentnost a flexibilita právní úpravy.

Zároveň by také regulace měla být přiměřená a nezatěžovat finančně subjekty více, než je přímot této právní úpravy. Dále by pak měla být přiměřenost v tom, právní normy dobře vystihly poměr rozsahu spotřebitelských rizik a komplexnosti jednotlivých retailových úvěrových produktů. Dále by se pak princip přiměřenosti měl vztahovat i na oblast profesních požadavků a pravidel jednání distributora se zákazníkem.

5.2 Zdůvodnění potřeby konat a rizika spojená s nečinností

Co se týče hlavního důvodu potřeby nové právní úpravy v segmentu úvěrů na bydlení, pak je to dle (RIA, 2015) riziko sankce za neprovedení transpozice evropské právní úpravy. Co se pak týče dalších cílů, jež jsou vymezeny v předchozích kapitolách, tak ty nejsou dosažitelné bez využití legislativních nástrojů. Zde pak riziko nečinnosti souvisí primárně s možností konzervace či dokonce prohloubení současných problémů, čímž je především přetrvání nekalých obchodních praktik, dále pak nízké úrovně služeb poskytovaných na nebankovním trhu úvěrů pro spotřebitele, stejně jako zachování nedůvodné diverzity regulace a dohledu mezi jednotlivými sektory finančního trhu.

5.3 Dotčené subjekty a sledované dopady

Řešení právní úpravy ZSÚ přináší jednotlivým skupinám dotčených subjektů různý dopad. Ten je dle (RIA, 2015) třeba vyhodnocovat především vůči spotřebitelům na straně jedné a distributorům (věřitelům, zprostředkovatelům) na straně druhé, dále pak potřeba sledovat dopad také na orgán dohledu, stát a případně na další subjekty. Možnými dopady na orgán dohledu, tedy ČNB, se podrobně zabývala Evropská centrální banka ve svém názoru na návrh ZSÚ na žádost ministerstva financí ČR.

Následující tabulka (Tab. 3) je přehledem různých typů subjektů na, než bude mít zákon vliv a u každého jsou vypsána kritéria, dle kterých se pak budou hodnotit dopady na dané subjekty.

Tab. 3 Dotčené subjekty a kritéria pro hodnocení dopadů

Typ subjektu	Kritéria hodnocení dopadů u subjektu
Spotřebitelé	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informovanost, podmínky pro racionální rozhodnutí ▪ dostupnost a cena úvěrových produktů ▪ rizika předluženosti (sociální následky) ▪ produktová mobilita ▪ přeshraniční aspekty ▪ rozsah nekalých praktik, důvěra ve finanční trh ▪ transparentní a jednotná právní úprava
Poskytovatelé (bankovní, nebankovní)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ náklady na plnění zákonných povinností ▪ vzájemné konkurenční postavení na trhu (vč. EU) ▪ motivy k regulatorní arbitráži ▪ finanční stabilita
Zprostředkovatelé (úvěroví specialisté, MLM sítě)	
Orgány dohledu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jednorázové dopady změny legislativy ▪ průběžné dopady na výkon dohledových činností ▪ reputační riziko
Stát	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sociální stabilita ▪ reputační riziko ▪ jednotnost právní úpravy na finančním trhu

Zdroj: RIA

Následující tabulka (Tab. 4) představuje přehled předpokládaných dopadů na poskytovatele i zprostředkovatele, a také spotřebitele, v rámci konkrétních změn, jež ZSÚ přinesl. Předpokládané dopady, jež jsou v tabulce uvedeny, se člení na pozitivní a negativní.

Tab. 4 Dotčené subjekty a sledované dopady

Subjekt	Negativní dopady	Pozitivní dopady
Zrušení hodnotových hranic působnosti (úvěry nižší než 5 000 Kč a vyšší než 1 880 000 Kč)		
Spotřebitelé	- možné zdražení úvěrových produktů	- rozšíření ochrany spotřebitele, eliminace regulatorní arbitráže
Poskytovatelé a zprostředkovatelé	- omezení zisků těch nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů, kteří hranici využívali pro regulatorní arbitráž	X
Udělování oprávnění poskytovatelům prostřednictvím ČNB		
Spotřebitelé	X	- rozšíření ochrany pro spotřebitele
Poskytovatelé a zprostředkovatelé	- zpřísnění podmínek	- získání vyšší důvěry od spotřebitele
Rozdělení zprostředkovatelů do čtyř kategorií		
Spotřebitelé	X	- lepší přehlednost a orientace
Poskytovatelé a zprostředkovatelé	- náklady na uzpůsobení distribuční sítě	X
Zavedení zkoušek z odborné způsobilosti		
Spotřebitelé	X	- zregulování a pročištění trhu
Poskytovatelé a zprostředkovatelé	- vyšší nároky na vstup do odvětví	- navýšení spotřebitelské důvěry
Zpřísnění podmínek pro posuzování úvěruschopnosti		
Spotřebitelé	- vyšší nároky na bonitu - omezení dostupnosti úvěru	- zvýšení ochrany spotřebitele před neschopností splácet dluh
Poskytovatelé a zprostředkovatelé	- zpřísnění podmínek - nejasnost ve způsobu prokázání úvěruschopnosti a následných sankcí	X
Omezení kurzovního rizika		
Spotřebitelé	X	- zvýšení ochrany spotřebitele
Poskytovatelé a zprostředkovatelé	- nesou riziko	X
Předčasné splacení spotřebitelského úvěru		
Spotřebitelé	- náklady za předčasné splacení - možné zvýšení úrokových sazeb u spotřebitelského úvěru	- umožnění předčasného splacení spotřebitelského úvěru
Poskytovatelé a zprostředkovatelé	- zvýšení nákladů z důvodu předčasného splacení	- částečné vrácení nákladů

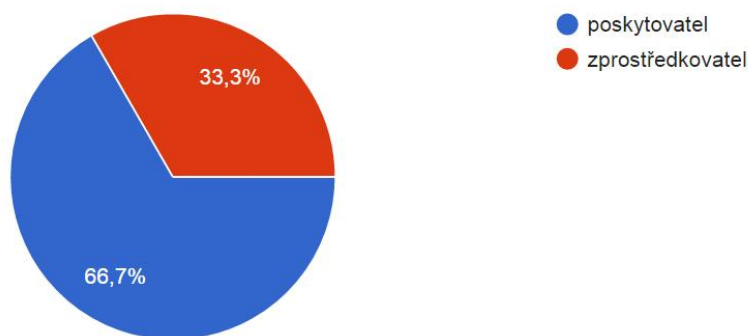
Zdroj: RIA

6 Praktická část

6.1 Identifikace respondentů

Pro zkoumání dopadů zákona jsem si vybrala, jak poskytovatele, tak i zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů, jelikož jsou tyto skupiny v rámci trhu se spotřebitelskými úvěry provázány a změny, jež zákon přinesl, se týkají obou skupin. Zároveň jsme v rámci dotazování využila dva sety otázek, jeden pro poskytovatele a druhý pro zprostředkovatele. Pod každým z grafů, je tedy uvedeno, zda se jedná o odpovědi od poskytovatelů či zprostředkovatelů.

Na následujícím grafu (obr. 9) je možné rozdělení respondentů mezi poskytovatele a zprostředkovatele. Z celkového počtu 72 respondentů byla jedna třetina zprostředkovatelů, tedy 24, a dvě třetiny poskytovatelů, tedy 48.

Obr. 9 Respondenti

Respondenti jsou zástupci celkem 18 společností působících na retailovém trhu. Konkrétní společnosti je možné vidět v následující tabulce (Tab. 5).

Tab. 5 Respondenti – instituce

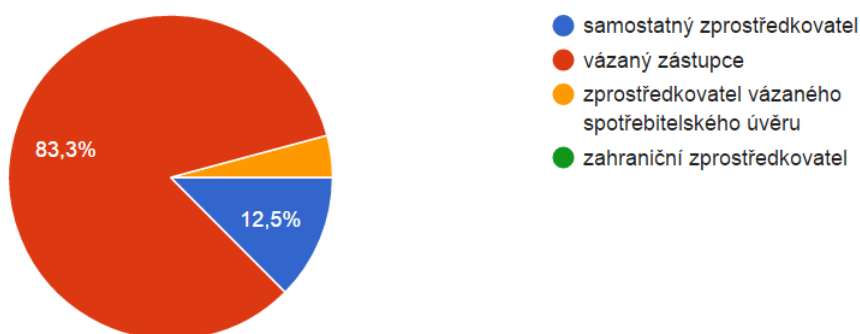
Poskytovatelé		Zprostředkovatelé
Air Bank a.s.	UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.	Allianz pojišťovna, a.s.
Fio banka, a.s.	Wüstenrot hypoteční banka a.s.	Broker Consulting, a.s.
Komerční banka, a.s.	Česká spořitelna, a.s.	Broker Trust, a.s.
MONETA Money Bank, a.s.	ČSOB, a.s.	Chytrý Honza a.s.
Oberbank AG pobočka Česká republika		Partners Financial Services, a.s.
Raiffeisenbank a.s.		Fincentrum a.s.
Sberbank CZ, a.s.		Profi Finance Team s.r.o

6.1.1 Zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru

Nový zákon rozlišuje čtyři typy osob, jež jsou oprávněny poskytovat spotřebitelský úvěr, a to samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce, zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru a zahraničního zprostředkovatele.

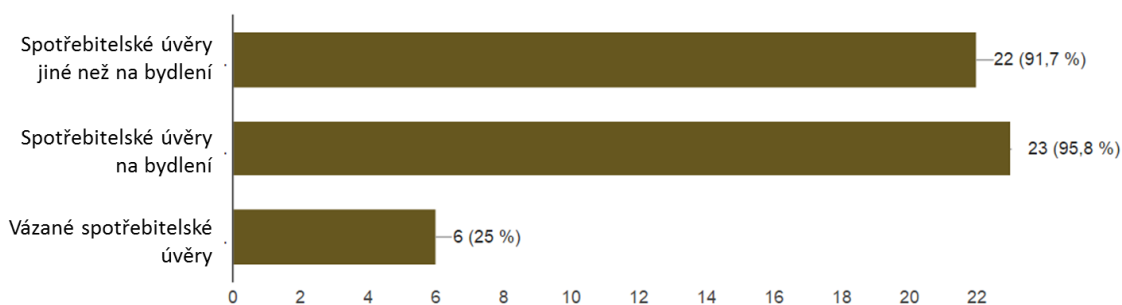
- **Samostatný zprostředkovatel** – Je to osoba, které ČNB udělila oprávnění k dané činnosti a je tedy oprávněna zprostředkovávat spotřebitelský úvěr. Zprostředkovávat spotřebitelský úvěr, je samostatný zprostředkovatel, oprávněn na základě písemné smlouvy uzavřené s jednou nebo více osobami oprávněnými k poskytování spotřebitelských úvěrů nebo také na při uzavření smlouvy, o zprostředkování spotřebitelského úvěru, se spotřebitelem.
- **Vázaný zástupce** – Je to osoba, která získala oprávnění pro zprostředkování spotřebitelského úvěru na základě zápisu do registru vázaných zástupců u ČNB. Zápis do registru se provádí na základě oznámení podaného zastoupenou osobou, což je poskytovatel či samostatný zprostředkovatel.
- **Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru** – Je to osoba, která získala oprávnění pro zprostředkování spotřebitelského úvěru na základě zápisu do registru u ČNB, a je tedy oprávněna zprostředkovávat vázaný spotřebitelský úvěr určený k financování jím prodávaného zboží, případně poskytované služby. Zápis vázaného zprostředkovatele do registru probíhá na základě oznámení podaného zastoupenou osobou, stejně jako u vázaného zástupce.
- **Zahraníční zprostředkovatel** – Je to osoba, oprávněna zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na základě zápisu do registru u ČNB, kdy zahraniční zprostředkovatel může zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na bydlení, na území České republiky zprostředkovávat ve stejném rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat v rámci jeho domovského členského státu EU, a to prostřednictvím pobočky nebo také přeshraničně. (BHH, 2016)

Dále jsem se tedy zaměřila na zjištění, jakým typem zprostředkovatele či poskytovatele, respondent je, a také, jaký druh spotřebitelských úvěrů poskytuje či zprostředkovává. Z dotázaných zprostředkovatelů 83,3 % uvedlo, že jsou vázanými zástupci, dalších 12,5 %, že jsou samostatnými zprostředkovateli a pouze 4,2 %, že jsou zprostředkovateli vázaného spotřebitelského úvěru. Žádný z respondentů nebyl zahraničním zprostředkovatelem. Znázornění rozdělení je možné vidět na grafu níže (Obr. 10).

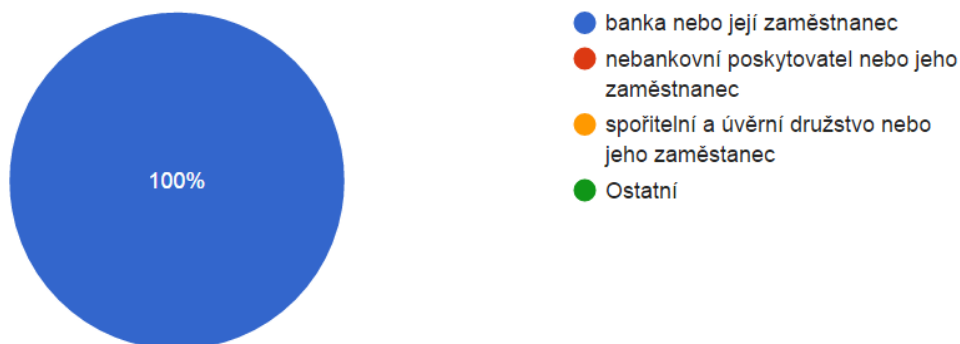
Obr. 10 Zprostředkovatelé – typ zprostředkovatele

Z daných respondentů 91,7 % zprostředkovává spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení, 95,8 % z nich dále pak zprostředkovává spotřebitelské úvěry na bydlení a pouze 25 % z nich se zabývá vázanými spotřebitelskými úvěry. Znázornění rozdělení je možné pozorovat na grafu níže (Obr. 11). Znamená to tedy, že většina z respondentů se zabývá zprostředkováním, jak spotřebitelských úvěrů na bydlení, tak i spotřebitelskými úvěry jinými než na bydlení.

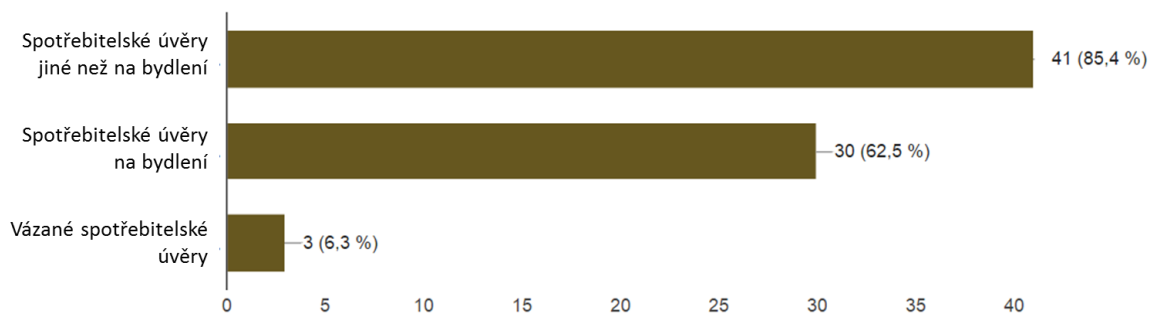
Obr. 11 Zprostředkovatelé – druhy zprostředkovávaných spotřebitelských úvěrů

Co se týče respondentů, ze skupiny zprostředkovatelů, tak vždy se jednalo o zaměstnance banky, což je možné vidět i na grafu níže (Obr. 12).

Obr. 12 Poskytovatelé – typy poskytovatelů

Z nich se 85,4 % zabývá poskytováním spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení a 62,5 % se zabývá poskytováním spotřebitelských úvěrů na bydlení. S tím, že poskytováním vázaných spotřebitelských úvěrů se zabývá pouze 6,3 % z respondentů. Znázornění je možné pozorovat na grafu níže (Obr. 13).

Obr. 13 Poskytovatelé – druhy poskytovaných spotřebitelských úvěrů

Při porovnání respondentů ze skupiny zprostředkovatelů a poskytovatelů, tak v rámci toho, které úvěry poskytují či zprostředkovávají, vyplývá, že více poskytovatelů je specializovaných, tedy poskytují spíše jeden, případně dva druhy úvěrů. Naopak většina zprostředkovatelů se dvěma až třemi druhy spotřebitelských úvěrů.

6.2 Odborná způsobilost

Velmi důležitou změnou, kterou zákon přinesl je prokázání odborné způsobilosti. Podle (ČNB, 2016) je to významné především pro nebankovní poskytovatele a samostatné zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, jelikož je to jedna z podmínek pro udělení oprávnění k jejich činnosti.

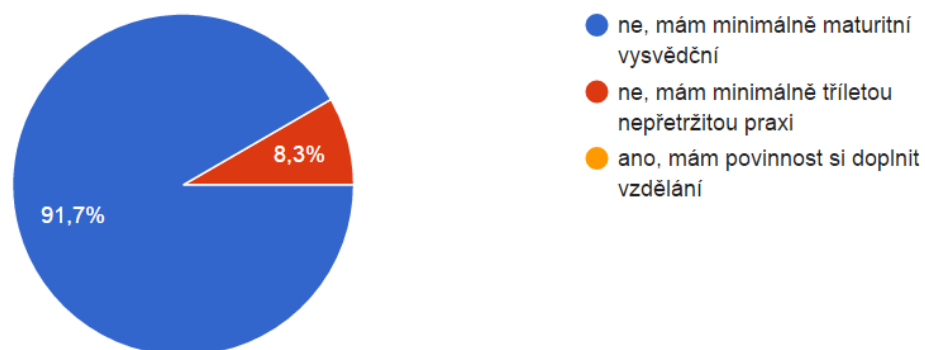
Z tohoto důvodu jsem se dotazovala na odbornou způsobilost právě zprostředkovatelů, kdy jsem se dotazovala na obě části, ze kterých se prokázání odborné způsobilosti skládá. (ČNB, 2016) uvádí, že odborná způsobilost skládá ze dvou částí, a to získání všeobecných znalostí a odborných znalostí a dovedností nezbytných pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru. Dále pak, že všeobecné znalosti se prokazují pomocí vysvědčení o maturitní zkoušce nebo dokladem prokazujícím dosažení vyššího stupně vzdělání, s tím, že to lze nahradit tříletou nepřetržitou praxí v oboru. Odborné znalosti a dovednosti jsou pak prokazovány pomocí osvědčení o úspěšném vykonání odborné zkoušky.

Podle (vyhlášky č. 384/2016, § 3) musí rozsah odborných znalostí osoby oprávněné poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelský úvěr odpovídat jejich věcné činnosti související s poskytováním nebo zprostředkováním spotřebitelského úvěru, aby bylo zabezpečeno, že jejich výkon je kvalifikovaný. Což znamená, že musí složit zkoušky z tematické oblasti odpovídající výkonu jejich činnosti. Zkouškové otázky vypracovala Česká národní banka ve spolupráci s ministerstvem financí. Tyto otázky jsou rozděleny do tří tematických oblastí, a to:

- potřebné znalosti pro poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení,
- potřebné znalosti pro poskytování nebo zprostředkování vázaného spotřebitelského úvěru,
- potřebné znalosti pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru na bydlení.

Pro prokázání odborné způsobilosti bylo v zákoně v § 176 odst. 1, stanoveno přechodné období v délce 24 měsíců, ode dne nabytí účinnosti zákona, kdy je možné doklad o úspěšném složení zkoušky, nahradit čestným prohlášením. (zákon č. 257/2016 Sb.)

Jako první jsem se v této části dotazníku zaměřila na průzkum toho, zda zprostředkovatelé mají povinnost si doplnit vzdělání. Jelikož zákon ustanovuje, že zprostředkovatel musí mít minimální vzdělání doložitelné maturitním vysvědčením, případně je to možné nahradit třemi roky nepřetržité praxe v oboru před nabytím účinnosti zákona. Z průzkumu vyplynulo, že 91,7 % respondentů má minimálně maturitní vysvědčení a dalších 80,3 % má minimálně tříletou nepřetržitou praxi v oboru. Takže žádný z respondentů nemá povinnost si doplnit vzdělání, v rámci prokázání této části odborné způsobilosti. Grafické znázornění je níže (Obr. 14).

Obr. 14 Zprostředkovatelé – odborná způsobilost – vzdělání

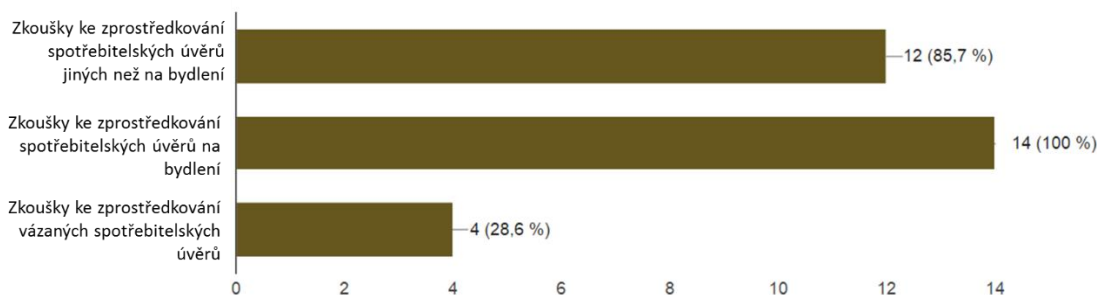
Další tři otázky dotazníku byly zaměřeny na zkoušky odborné způsobilosti. První z těchto otázek byla zaměřena na to, zda je respondent již složil, případně to plánuje. Druhá a třetí otázka byla pouze pro ty, jež mají zkoušky již složené a byly zaměřeny na typ zkoušky, jež respondent má již úspěšně složený a jaké úsilí věnovali přípravě na zkoušky.

Z grafu níže (Obr. 15) je patrné, že 54,2 % respondentů má zkoušky odborné způsobilosti již úspěšně složené a 45,8 % plánuje jejich složení. Žádný z respondentů nevedl odpověď, že by neměl v plánu zkoušky splnit. Z toho tedy vyvozují, že tyto zkoušky nejsou důvodem pro některé zprostředkovatele pro ukončení jejich činnosti.

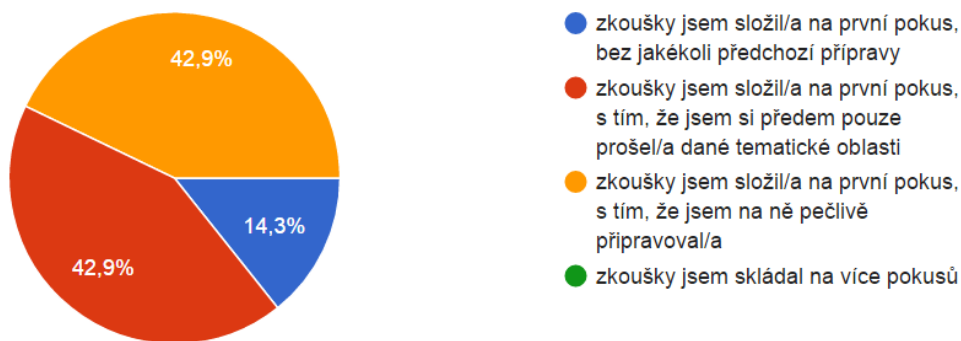
Obr. 15 Zprostředkovatelé – zkoušky odborné způsobilosti

Následující graf (Obr. 16) znázorňuje, které ze zkoušek respondenti úspěšně složili. Z grafu vyplývá, že všichni respondenti, jež uvedli, že mají zkoušky úspěšně splněné, skládali zkoušky ke zprostředkování spotřebitelských úvěrů na bydlení a většina z nich složila zároveň i zkoušky ke zprostředkování spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení a případně i zkoušky ke zprostředkování vázaných spotřebitelských úvěrů.

Obr. 16 Zprostředkovatelé – zkoušky odborné způsobilosti – druh zkoušky

Znázornění, jaké úsilí respondenti věnovali splnění zkoušek odborné způsobilosti je na grafu níže (Obr. 17). Pouze 14,3 % respondentů uvedlo, že zkoušky složilo bez jakékoli předchozí přípravy a na první pokus. Dále pak 42,9 % respondentů zkoušky složilo na první pokus, s tím, že i pouze prošly dané tematické oblasti a zbývajících 42,9 % respondentů uvedlo, že zkoušky také složili na první pokus, nicméně se na ně pečlivě připravovali. Žádný z respondentů neuvedl, že by pro složení zkoušek potřeboval více pokusů.

Obr. 17 Zprostředkovatelé – zkoušky odborné způsobilosti – úsilí věnované jejich složení

6.3 Jednání se spotřebiteli

Jako další jsem se ve svém dotazování zaměřila na oblast zákona upravující jednání se spotřebiteli. V této oblasti zákon přináší mnoho změn, zaměřila jsem se na pět z nich, a to na obecné ustanovení o způsobu jednání poskytovatele či zprostředkovatele se spotřebiteli, pak na lhůtu na rozmyšlenou, na niž mají spotřebitelé právo, na zákaz pobídek, na pravidla poskytování rady spotřebitelům a na posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. (zákon 257/2016 Sb.)

6.3.1 Pravidla jednání

Nový zákon stanovuje povinnost pro všechny poskytovatele i zprostředkovatele, jednat čestně a transparentně a zároveň zohledňovat práva a zájmy spotřebitelů. Poskytovatelé i zprostředkovatelé spotřebitelských úvěrů jsou povinni jednat tak, aby to bylo pro spotřebitele zřetelné, tedy aby jim bylo jasné, zda jednají s poskytovatelem, zprostředkovatelem nebo vázaným zástupcem. (BHH, 2016)

Na ustanovení zákona popsané výše se zaměřila další otázka v dotazníku, která byla zařazena do obou setů otázek. Na následujícím grafu (Obr. 18) je možné vidět odpovědi zprostředkovatelů, kdy 91,7 % z daných respondentů uvedlo, že dané ustanovení neovlivnilo jejich způsob komunikace s klienty, pouze malé procento z nich uvedlo, že se při komunikaci s klienty snaží vysvětlovat detailněji, případně, že začali používat klientům více srozumitelné výrazy.

Obr. 18 Zprostředkovatelé – jednání se spotřebiteli

Další graf (Obr. 19) znázorňuje odpovědi poskytovatelů. Kdy 70,8 % respondentů uvedlo, že jejich komunikace s klienty nevyžadovala úpravu, nicméně 18,8 % respondentů uvedlo, že se snaží při komunikaci s klienty vysvětlovat detailněji a zároveň používat i jim srozumitelnější výrazy. Dalších 8,3 % uvedlo, že se snaží vysvětlovat detailněji.

Obr. 19 Poskytovatelé – jednání se spotřebiteli

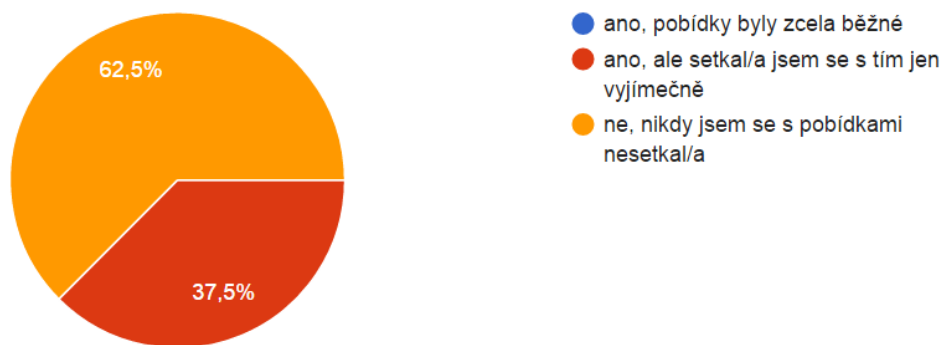
Při porovnání obou skupin respondentů, je patrné, že potřebu upravit svůj způsob komunikace uznali za vhodné spíše poskytovatelé. Může to být způsobené například odlišným přístupem k řešení požadavků klienta, kdy zprostředkovatelé se snaží řešit celkovou finanční situaci klienta a jsou tedy zvyklí to s ním projednávat do hloubky, a i delší dobu, takže mají čas vše detailně vysvětlit, zatímco poskytovatelé obvykle řeší jeden konkrétní požadavek se kterým za nimi klient přijde.

6.3.2 Zákaz pobídek

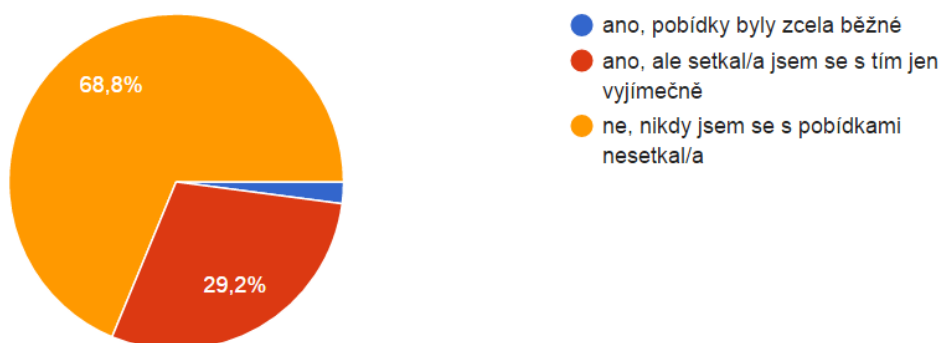
Zákon stanovuje, že poskytovatel ani zprostředkovatel v souvislosti se svou činností nesmí přijmout, nabídnout nebo poskytnout platbu, odměnu nebo jinou peněžitou nebo nepeněžitou výhodu, což je označováno jako pobídka, která by mohla vést k porušení povinnosti, stanovené zákonem v rámci jednání se spotřebiteli. Pro účely daného zákona se pobídkou rozumí také neobvyklá úplata za poskytovanou službu nebo jakékoli poskytnutí neopodstatněné výhody finanční, materiální nebo nemateriální povahy. (zákon č. 257/2016 Sb.)

Další z otázek v dotazníku, která byla stejná jak pro zprostředkovatele, tak i poskytovatele byla zaměřená na zjištění, zda se v rámci své praxe setkali ve svém okolí s pobídkami, a tedy zda výše uvedené ustanovení zákona mělo své opodstatnění. Na prvním z grafů (Obr. 20) jsou vidět odpovědi respondentů z řad zprostředkovatelů, kdy 37,5 % z nich uvedlo, že se s pobídkami setkali, nicméně jen výjimečně. Zbýlých 62,5 % z nich uvedlo, že se s pobídkami neseťkali vůbec. Na druhém z grafů (Obr. 21) jsou znázorněny odpovědi respondentů z řad poskytovatelů, kdy 29,2 % z nich uvedlo, že se s pobídkami setkali pouze výjimečně a pouze 2,1 % uvedlo, že pobídky byly zcela běžné. Zbýlých 68,8 % respondentů uvedlo, že se s pobídkami neseťkali vůbec.

Z průzkumu tedy vyplývá, že dané ustanovení zákona mělo určitě opodstatnění, jestliže více než 30 % respondentů uvedlo, že se během své praxe s pobídkami ve svém okolí setkali.

Obr. 20 Zprostředkovatelé – pobídky

Obr. 21 Poskytovatelé – pobídky

6.3.3 Pravidla poskytování rady

Zákon stanovuje, že při poskytnutí rady, musí poskytovatel i zprostředkovatel tak činit na základě analýzy finanční situace spotřebitele, dále pak jeho požadavků, cílů a potřeb vycházejících z aktuálních informací, stejně jako z rizik, kterým může být spotřebitel vystaven během celé doby trvání spotřebitelského úvěru, dále tak činí na základě výběru z dostatečného množství vhodných produktů spotřebitelského úvěru. Dále je poskytovatel nebo zprostředkovatel povinen spotřebiteli sdělit, z čeho v daném výběru vychází, tedy z kterých produktů a od kterých poskytovatelů. Dále je poskytovatel a zprostředkovatel spotřebiteli poskytnou záznam o poskytnuté radě, a to v listinné podobě, či na jiném trvalém nosiči dat. Pokud poskytovatel nebo zprostředkovatel spotřebiteli poskytuje doporučení, pak je povinen mu sdělit, že mu neposkytuje radu podle pravidel stanovených daným zákonem. (zákon č. 257/2016 Sb.)

Další z otázek, také společná pro obě skupiny respondentů, byla zaměřena na to, zda při komunikaci se spotřebiteli, jim poskytují rady. Jelikož zákon ustanovuje všechny náležitosti, které musí rada obsahovat, jež jsou vymezeny výše. Na prvním z dvojice grafů (Obr. 22) je možné vidět odpovědi respondentů z řad poskytovatelů, kdy dvě třetiny z nich uvedly, že rady při komunikaci s klienty využívají naprosto

běžně a zbylá jedna třetina uvedla, že rady při komunikaci s klienty nepoužívají vůbec. Druhý graf (Obr. 23) vyobrazuje odpovědi respondentů z řad poskytovatelů, kdy 37,5 % z nich uvedla, že rady používá zcela běžně, 20,8 % uvedlo, že rady při komunikaci s klienty používá pouze výjimečně a zbylých 41,7 % uvedlo, že rady nepoužívá vůbec.

Obr. 22 Zprostředkovatelé – poskytování rady spotřebiteli

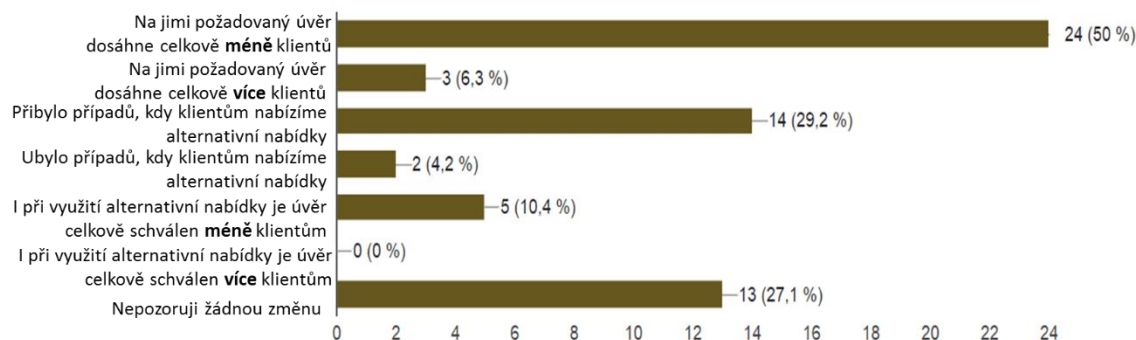
Obr. 23 Poskytovatelé – poskytování rady spotřebiteli

Při porovnání odpovědí obou skupin respondentů, je zřejmé že rady využívají více zprostředkovatelé. Může to být způsobeno i tím, že poskytovatel či zprostředkovatel je povinen při poskytování rady spotřebiteli vycházet z dostatečného množství produktů, což poskytovatele může omezovat v tom smyslu, že pokud nenabízí více variant daného produktu, pak nemohou splnit tento požadavek. Dále to pak může být způsobeno všeobecně individuálnější přístupem zprostředkovatelů k jejich klientům, kdy mají podrobnější a přesnější přehled o jejich finanční situaci a mohou tedy provést snáze její analýzu, pro poskytnutí adekvátní rady.

6.3.4 Posouzení úvěruschopnosti spotřebitele

Poskytovatel má povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele, před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru, případně před změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele, dále pokud je to nezbytné, tak z databáze umožňující po-souzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel je úvěr oprávněn poskytnout pouze, pokud na základě posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nevyplývají důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet (zákon č. 257/2016 Sb.). Obecné pokyny pro posouzení úvěruschopnosti vydala Evropská bankovní asociace, které pak ČR, jako členský stát měla povinnost zapracovat do své legislativy. Tyto pokyny slouží k upřesnění směrnice MCD. (European Banking Authority, 2015)

Vzhledem ke zpřísnění podmínek pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitel byla další z otázek, směřovaná na poskytovatele, zaměřena na to, zda to ovlivnilo počet schválených úvěrů. Grafické znázornění je na níže (Obr. 24). Nejvíce respondentů, tedy 50 % pozorovalo, že na jimi požadovaný úvěr dosáhne méně klientů, dále pak 29,2 % respondentů odpovědělo, že přibýlo alternativních nabídek, a dalších 10 % vyzorovalo, že i při využití alternativní nabídky je úvěr schválen méně klientům. Dalších 27,1 % respondentů pak nepozorovalo změnu poměru schválených úvěrů.

Obr. 24 Poskytovatelé – zpřísnění podmínek pro prověření úvěruschopnosti

6.4 Předčasné splacení spotřebitelského úvěru

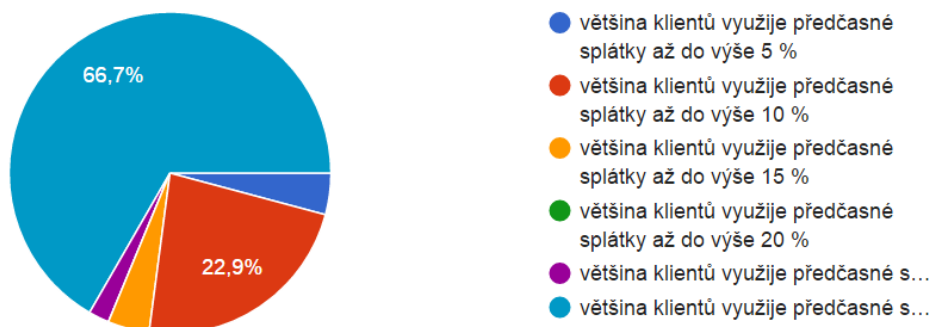
Předčasné splacení bylo vymezeno již v zákoně z roku 2010, nicméně vzhledem k rozšíření působnosti zákona se nyní vztahuje i na hypoteční úvěry, které byly z předchozího zákona převážně vyloučeny. Předčasné splacení spotřebitelských úvěrů je vymezeno v § 117 zákona č.257/2016 Sb. (ČNB, 2016)

Nový zákon upravuje také podmínky předčasného splacení spotřebitelského úvěru, kdy má spotřebitel právo úvěr splatit zcela nebo z části kdykoli po dobu trvání daného úvěru. V případě, že se spotřebitel rozhodne pro předčasné splacení úvěru, pak má právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru, a to o výši úroku a dalších nákladů, které by musel spotřebitel platit, pokud by k předčasnému splacení nedošlo.

Věřitel má v případě předčasného splacení spotřebitelského úvěru právo na náhradu účelně vynaložených nákladů, souvisejících s předčasným splacením daného úvěru, kromě případů vymezených v § 117 odst. 3 ZSÚ, kdy věřiteli nárok na náhradu nevzniká. Jedná se například předčasné splacení spotřebitelského úvěru poskytnutého formou možnosti přečerpání, nebo pokud byl úvěr splacen během období, pro něž není ustanovena pevná zápůjční úroková sazba. Pro ostatní případy zákon stanovuje omezení výše náhrady nákladů. (zákon č.257/2016 Sb.)

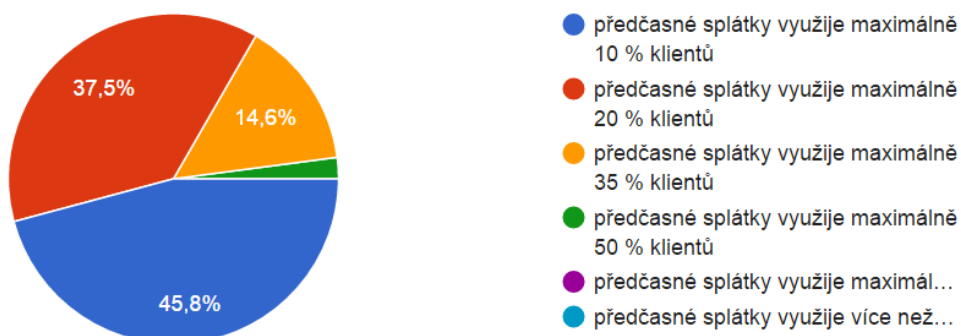
U spotřebitelských úvěrů jiných, než na bydlení je úprava u předčasného splacení úvěru téměř shodná s úpravou ve starém zákoně. Změna se tedy týká především spotřebitelských úvěrů na bydlení, kdy jsou pro tyto úvěry vymezeny odlišné podmínky týkající se určení kdy a v jaké výši může věřitel účelně vynaložené náklady požadovat. Poskytovatel je také povinen dle § 117 odst. 6 ZSÚ poskytnout informace týkající se důsledků předčasného splacení, pokud mu spotřebitel sdělí svůj úmysl daný úvěr splatit předčasně (ČNB, 2016). Jedná se o informace, jako je vyčíslení dlužné částky, která je rozdělena na jistinu, úrok a další náklady spojené s předčasným splacením. Dále pak údaje o výši náhrady nákladů poskytovatele a také informaci týkající se dalších důsledků předčasného splacení úvěru podstatných pro spotřebitele. (zákon č.257/2016 Sb.)

Další z několika otázek v dotazníku, byly směřovány na změny podmínek pro předčasné splacení jak spotřebitelských úvěrů na bydlení, tak i jiných než na bydlení. Tyto otázky byly směřovány na poskytovatele. První dva grafy znázorňují odpovědi ohledně předčasného splacení spotřebitelských úvěrů na bydlení. Graf níže (Obr. 25) představuje názor poskytovatelů, do jakého objemu z jistiny úvěru, si myslí, že spotřebitelé budou využívat předčasných splátek. Většina respondentů, tedy 66,7 % si myslí, že spotřebitelé této možnosti předčasné splátky nevyužijí vůbec a dalších 22,9 % respondentů si myslím, že této možnosti spotřebitelé využijí maximálně do výše 10 %.

Obr. 25 Poskytovatelé – objem předčasných splátek spotřebitelských úvěrů na bydlení

Následující graf (Obr. 26) znázorňuje v jaké míře, si poskytovatelé myslí, že spotřebitelé budou využívat předčasných splátek. Z průzkumu vyplývá, že 45,8 % respondentů si myslí, že možnosti předčasné splátky využije maximálně 10 % spotřebitelů, dále pak 37,5 % z nich si myslí, že předčasné splátky využije maximálně 20 % spotřebitelů a 14,6 % z nich má za to, že těchto předčasných splátek využije až 35 % spotřebitelů.

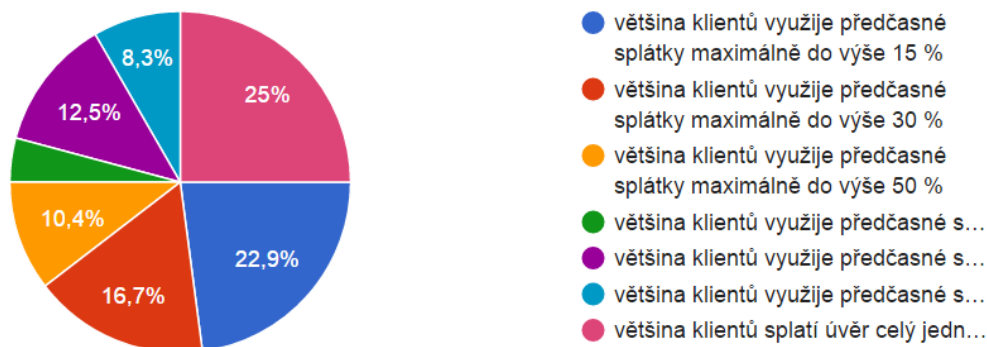
Obr. 26 Poskytovatelé – míra využití předčasných splátek spotřebitelských úvěrů na bydlení

Graf níže (Obr. 27) znázorňuje odpovědi na otázku, zda si poskytovatelé myslí, že možnost předčasného splacení úvěru u spotřebitelských úvěrů na bydlení až do výše 25 % z jistiny úvěru každý rok, ovlivní cenu těchto úvěrů. Z grafu je patrné, že 64,6 % respondentů, z řad poskytovatelů, si myslí, že cena daných úvěrů vzroste. Dalších 33,3 % respondentů se domnívá, že možnost předčasných splátek ceny úvěrů neovlivní.

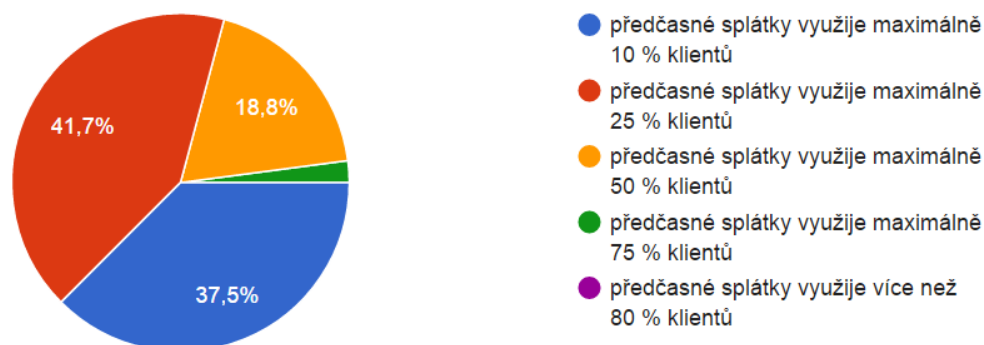
Obr. 27 Poskytovatelé – předčasné splátky spotřebitelských úvěrů na bydlení a jejich cena

Následující dvojice grafů je obdobou předchozí dvojice grafů, pouze zaměřená na spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení. Z grafu níže (Obr. 28) vyplývá, že 25 % z respondentů si myslí, že většina spotřebitelů, při využití předčasné splátky, splatí celý úvěr jednorázově. Dalších 22,9 % respondentů si myslí, že většina spotřebitelů využije předčasné splátky maximálně do výše 15 %, s tím že 16,7 % z nich si myslí, že spotřebitelé využijí předčasnou splátku maximálně do výše 30 % z jistiny úvěru. Dalších 12,5 % z nich má za to, že spotřebitelé této možnosti sice využijí maximálně do výše 15 % při jedné splátce, nicméně opakovaně.

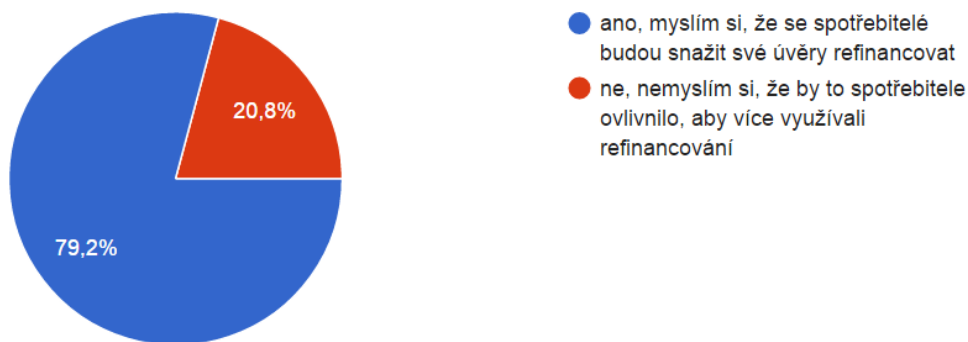
Obr. 28 Poskytovatelé – míra využití předčasných splátek spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení

Druhý z dvojice grafů (Obr. 29) znázorňuje, v jaké míře, si poskytovatelé myslí, že spotřebitelé využijí předčasných splátek spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení. Z grafu je patrné, že 37,5 % respondentů si myslí, že předčasných splátek využije maximálně 10 % spotřebitelů, 41,7 % z nich si myslí, že této možnosti využije maximálně 25 % spotřebitelů a pouze 18,8 % z nich si myslí, že této možnosti využije maximálně 50 % spotřebitelů. Zbytek si myslí, že to bude více než polovina spotřebitelů.

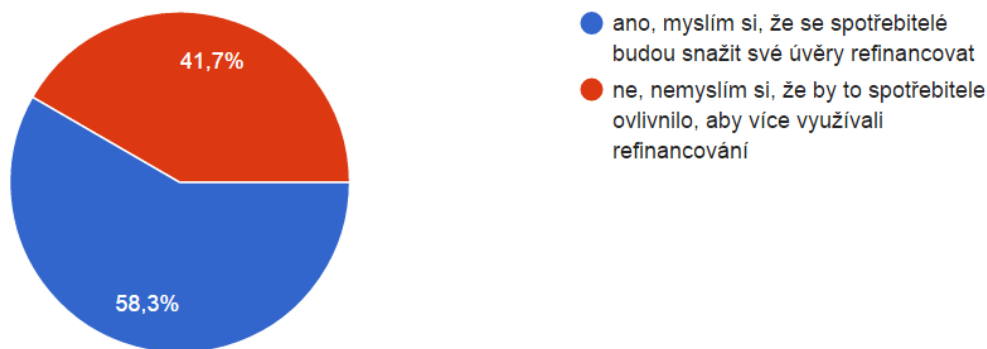

Obr. 29 Poskytovatelé – míra využití předčasných splátek spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení

Následující dvojice grafů znázorňuje odpovědi na otázku, zda si respondenti myslí, že díky možnosti předčasného splacení budou spotřebitelé více využívat refinancování. První graf (Obr. 30) je vyobrazení odpovědí poskytovatelů, kdy 79,2 % z nich si myslí, že to bude spotřebitele motivovat k využití refinancování a jenom zbylých 20,8 % z nich si myslí, že to spotřebitele v tomto ohledu neovlivní. Druhý graf (Obr. 31) je vyobrazení odpovědí zprostředkovatelů, kdy 58,3 % z nich si myslí, že spotřebitelé budou více využívat refinancování a 41,7 % z nich si myslí, že to spotřebitele v tomto ohledu neovlivní.

Obr. 30 Poskytovatelé – míra využití refinancování vzhledem k možnosti předčasných splátek

Obr. 31 Zprostředkovatelé – míra využití refinancování vzhledem k možnosti předčasných splátek

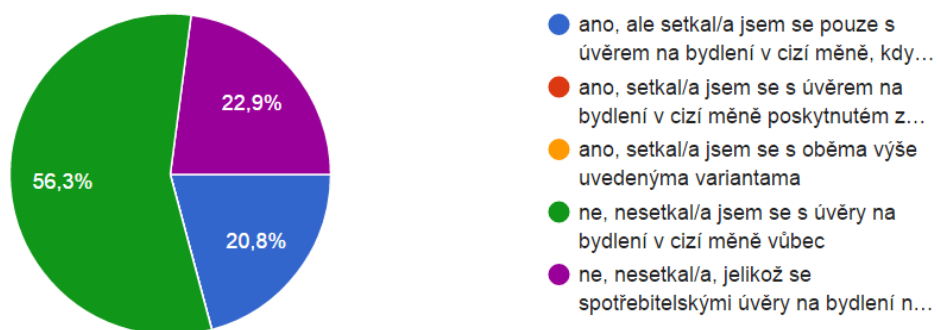
Z daných odpovědí respondentů ohledně refinancování vyplývá, že většina si myslí, že nové podmínky pro předčasné splacení úvěrů bude spotřebitele motivovat k využití refinancování.

6.5 Úvěry v cizí měně

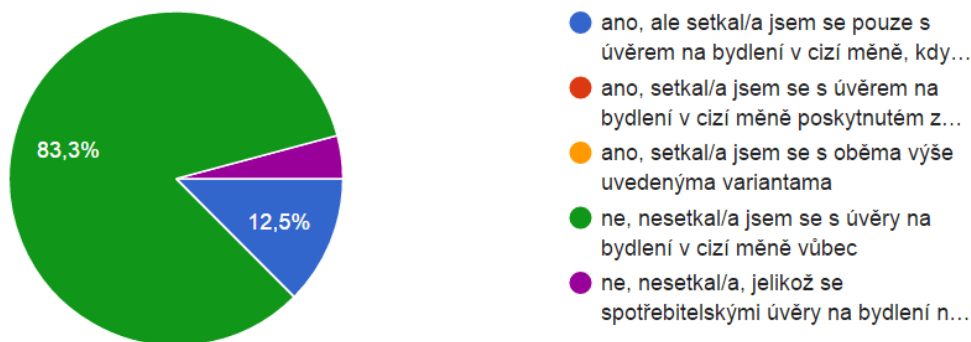
Úvěrem v cizí měně se v tomto zákoně rozumí spotřebitelský úvěr na bydlení, který je v okamžiku uzavření smlouvy vyjádřen v jiné měně než je příjem spotřebitele, z něhož má být daný úvěr splácen nebo jeho držená aktiva, z nichž má být úvěr splácen či je úvěr v jiné měně než v měně členského státu, ve kterém má spotřebitel bydliště. (zákon č. 257/2016 Sb.)

Přestože v České republice trh s hypotečními úvěry v cizí měně v podstatě neexistuje, zákon řeší případ, kdy úvěr v českých korunách je považován za úvěr v cizí měně. Jedná se o případy, kdy spotřebitel je občanem ČR, bydlí v ČR, kupuje nemovitost v ČR, nicméně jeho příjem je v zahraniční měně. V takovém případě by při výrazném znehodnocení měny, ve které má spotřebitel příjem, vůči české koruně, by se spotřebitel mohl dostat do platební neschopnosti. Bylo tedy třeba zavést opatření omezující rizika při sjednání úvěrů v cizí měně. (RIA, 2016)

Následující dvojice grafů je vyobrazení odpovědí na otázku, zda se respondenti setkali s úvěrem na bydlení v cizí měně. První graf (Obr. 32) zobrazuje odpovědi poskytovatelů, kdy 56,3 % z nich se s tímto typem spotřebitelského úvěru neseťkala vůbec, stejně jako 22,9 % z nich, nicméně tito z důvodu, že se spotřebitelskými úvěry na bydlení vůbec nezabývají. Zbýlých 20,8 % respondentů uvedlo, že se s tímto typem úvěru setkala, ale pouze ve variantě, kdy měl spotřebitel příjem v zahraniční měně. Druhý z grafů (Obr. 33) vyobrazuje odpovědi zprostředkovatelů, kdy 83,3 % respondentů se s tímto typem úvěru neseťkala vůbec a 12,5 % z nich pouze ve variantě, kdy měl spotřebitel příjem v zahraniční měně.

Obr. 32 Poskytovatelé – spotřebitelské úvěry na bydlení v cizí měně

Obr. 33 Zprostředkovatelé – spotřebitelské úvěry na bydlení v cizí měně

Cílem tohoto ustanovení zákona bylo ošetřit úvěry v cizí měně, aby nedocházelo k neschopnosti spotřebitelů splácet z důvodu změny kurzu mezi domácí měnou a měnou, v níž je úvěr denominován. Vzhledem k tomu, že v ČR se z úvěrů v cizí měně vyskytuje převážně pouze ten typ, kdy má spotřebitel příjem v zahraniční měně, cílil zákon právě na tento typ úvěru. A přestože, jak vyplývá z průzkumu, nejedná se o příliš častý typ úvěru, přece jenom se v rámci ČR vyskytuje a jeho ošetření v zákoně je opodstatněné.

6.5.1 Kurzové riziko

Pokud je uzavřena smlouva o spotřebitelském úvěru v cizí měně, pak při události vymezené v podmínkách smlouvy poskytovat spotřebiteli umožní změnu měny, v níž je spotřebitelský úvěr vyjádřen na měnu, ve které byl spotřebitelův hlavní příjem nebo držena jeho aktiva z nichž měl být daný úvěr splácen, v době provedení posledního posouzení jeho úvěruschopnosti ve vztahu k danému spotřebitelskému úvěru nebo na měnu členského státu, v němž měl spotřebitel bydliště v okamžiku podpisu smlouvy nebo má bydliště v okamžiku, kdy žádá o změnu měny, v níž je spotřebitelský úvěr vyjádřen.

Pokud poskytovatel neumožní změnu měny, v níž je spotřebitelský úvěr vyjádřen, pak má povinnost zajistit jiné mechanismy k omezení rizika plynoucího ze změny směnného kurzu mezi měnou, v níž je spotřebitelský úvěr vyjádřen a českou korunou, pokud je spotřebitelský úvěr v cizí měně vyjádřen v českých korunách, pak se jedná o směnný kurz mezi českou korunou a směnou v předchozím odstavci, která je odlišná od české koruny. V takovém případě se pak použije kurz vyhlášený ČNB, v den podání žádosti o změnu, pokud ovšem není ve smlouvě o spotřebitelském úvěru na bydlení stanoveno jinak. (zákon č. 257/2016 Sb.)

Další z otázek dotazníku byla zaměřena na informační povinnost poskytovatele v případě kurzového rizika. Odpovědi jsou znázorněny na následujícím grafu (Obr. 34), kdy 50 % respondentů se domnívá, že tato informační povinnost je pro poskytovatele nevýhodná, 31,3 % respondentů si myslí, že to poskytovatele neovlivní a zbývajících 18,8 % respondentů si myslí, že to naopak pro poskytovatel bude výhodné, jelikož bude více klientů schopno spolehlivě a pravidelně splácet své úvěry.

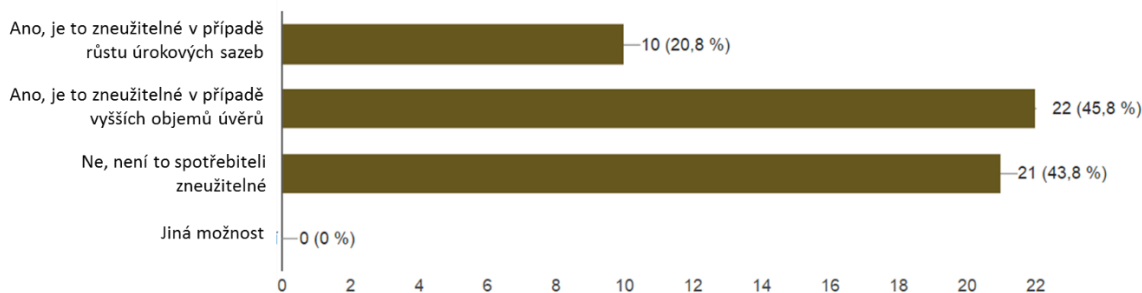
Obr. 34 Poskytovatelé – kurzové riziko

6.6 Omezení plateb souvisejících s prodlením spotřebitele

Pro případ prodlení spotřebitele s plněním dluhu vyplývajícího ze smlouvy o spotřebitelském úvěru může věřitel sjednat tři druhy sankcí, a to a právo na náhradu účelně vynaložených nákladů, jež mu vznikly v souvislosti s prodlením spotřebitele, dále pak úroky z prodlení a smluvní pokutu.

Zákon dále stanovuje, že uplatněná smluvní pokuta nesmí přesáhnout 0,1 % denně z částky, se kterou je spotřebitel v prodlení, pokud je spotřebitel v prodlení s plněním povinnosti peněžité povahy. Celková výše souhrnu všech uplatněných smluvních pokut nesmí být vyšší než součin čísla 0,5 a celkové výše spotřebitelského úvěru, maximální výše částky je však 200000 Kč. (zákon č. 257/2016 Sb.)

Další otázka dotazníku se zabývala tím, zda je toto omezení sankcí zneužitelné ze strany spotřebitele. Z průzkumu vyplývá, že 20,8 % respondentů si myslí, že je to zneužitelné v případě růstu úrokových sazeb, 45,8 % respondentů se domnívá, že je to zneužitelné v případě vyšších objemů poskytnutých úvěrů a 43,8 % respondentů má za to, že to není spotřebiteli zneužitelné.

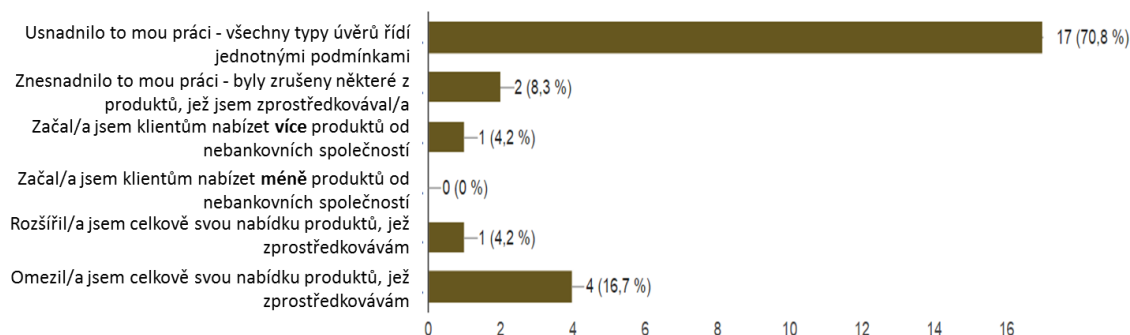
Obr. 35 Poskytovatelé – omezení sankcí pro spotřebitele

Větší část respondentů si myslí, že je toto omezení sankcí ze strany spotřebitelů zneužitelné, ale spíše tedy v případě, kdy dojde k nárůstu úrokových sazeb anebo tedy pokud se jedná o velké objemy úvěrů.

6.7 Sjednocení regulace

Jedním z cílů zákona bylo sjednotit regulaci a také poskytnout komplexní úpravu pro distribuci retailových úvěrových produktů. V novém zákoně jsou tedy zahrnuty všechny typy spotřebitelských úvěrů, včetně těch, které dřívějším zákonem upraveny nebyly, jako jsou například hypoteční úvěry nebo úvěry do pěti tisíc korun. Dále se regulace sjednocuje i v rámci institucionálních prvků, například jsou stanoveny jednotné podmínky pro získání podnikatelského oprávnění, je upraven proces registrace jednotlivých subjektů a také výkon dohledu nad danými subjekty. (Ministerstvo financí, 2015)

Následující otázka byla směřována na zprostředkovatele a týkala se sjednocení regulace, jak pro bankovní, tak i nebankovní subjekty. Grafické znázornění, je níže (Obr. 36) a je z něj patrné, že většina respondentů, přesněji tedy 70,8 % zastává názor, že jim toto opatření usnadnilo práci v tom ohledu, že se všechny typy úvěrů řídí jednotnými podmínkami. Dále pak 16,7 % respondentů odpovědělo, že omezili celkově svou nabídku produktů, jež zprostředkovávají a pak 8,3 % respondentů sdělila, že jim to znesnadnilo práci v tom ohledu, že byly zrušeny některé z produktů, jež zprostředkovávali.

Obr. 36 Zprostředkovatelé – sjednocení regulace na trhu spotřebitelských úvěrů

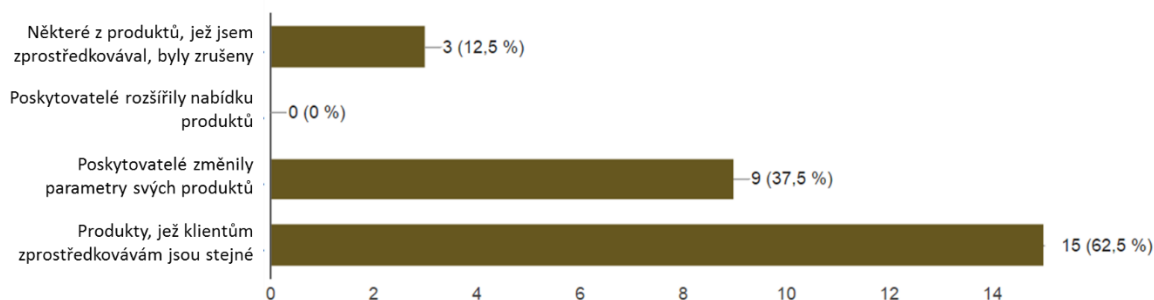
6.8 Dopady

Následující otázka se byla směřována na zprostředkovatele, s tím, zda si myslí, že tento zákon ovlivní jejich budoucí výši příjmů ze zprostředkování spotřebitelského úvěru. Z průzkumu vyplývá, že 66,7 % respondentů se domnívá, že tento zákon jejich budoucí příjmy neovlivní, dalších 16,7 % si myslí, že jejich příjmy z této činnosti budou vyšší a stejné procento respondentů si myslí, že jejich příjmy budou nižší. Grafické znázornění je níže (Obr. 37).

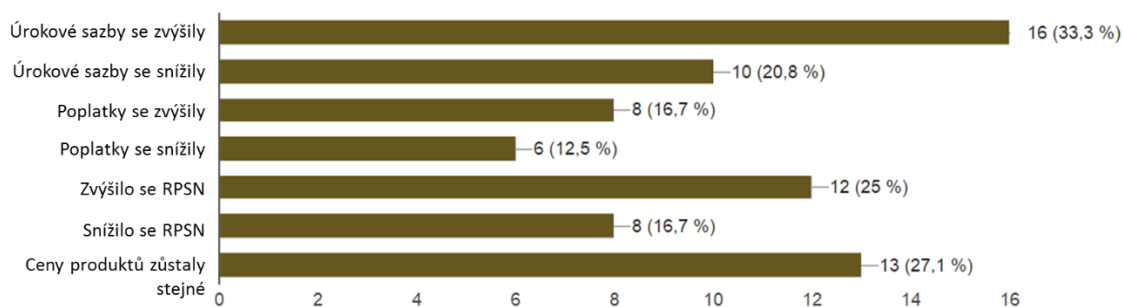
Obr. 37 Zprostředkovatelé – výše budoucích příjmů

Další otázky byly zaměřené na to, zda tento zákon ovlivnil ceny, podobu a případně také rozsah nabízených produktů. První z dvojice grafů znázorňuje odpovědi zprostředkovatelů na to, zda jejich nabídka produktů, jež zprostředkovali byla nějak pozměněna. Znázornění je možné vidět na grafu níže (Obr. 38). Z průzkumu vyplývá, že pro 62,5 % respondentů se jejich nabídka zprostředkovaných produktů nezměnila, dále pak 37,5 % respondentů zaznamenalo, že se změnily parametry jednotlivých produktů v jejich nabídce a 12,5 % respondentů zaznamenalo, že některé z jimi nabízených produktů byly zrušeny.

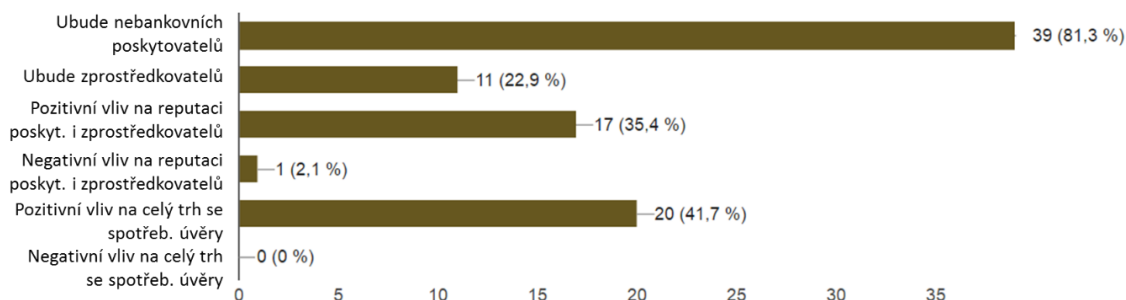
Obr. 38 Zprostředkovatelé – produkty

Druhý graf (Obr. 39) znázorňuje odpovědi poskytovatelů ohledně ceny jednotlivých produktů. Z daných respondentů 27,1 % uvedlo, že ceny produktů zůstaly stejné, dále je pak z grafu patrné, že více společností celkovou cenu produktů zvýšilo, než kolik společností celkovou cenu svých produktů snížilo.

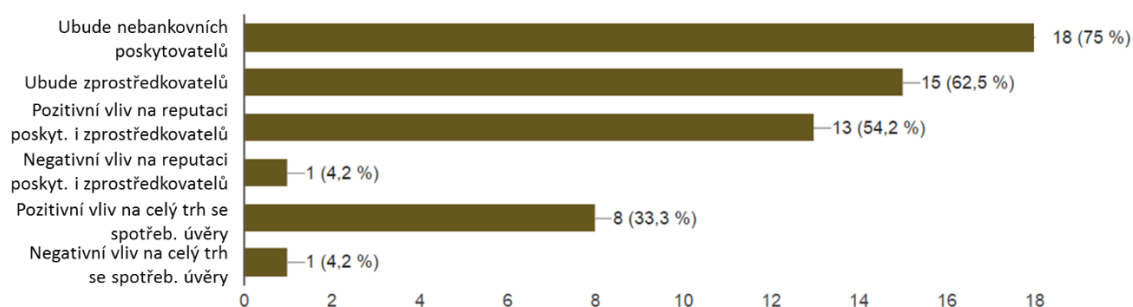
Obr. 39 Poskytovatelé – ceny produktů

Poslední otázka dotazníku společná pro poskytovatele i zprostředkovatele se zabývala tím, jak si myslí, že zákon ovlivní situaci na retailovém trhu. První graf (Obr. 40) znázorňuje odpovědi poskytovatelů, kdy nejvíce z nich, tedy 81,3 % si myslí, že na trhu vzhledem ke zpřísnění regulace nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů, ubude právě nebankovních poskytovatelů, dále pak 22,9 % z respondentů si myslí, že ubude zprostředkovatelů. Dále pak 35,4 % respondentů zastává názor, že toto zpřísnění regulace bude mít pozitivní vliv na reputaci poskytovatelů i zprostředkovatelů a 41,7 % respondentů so myslí, že to bude mít pozitivní vliv na celý trh se spotřebitelskými úvěry.

Obr. 40 Poskytovatelé – zpřísnění regulace nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů

Druhý z grafů (Obr. 41) je znázorněním odpovědí zprostředkovatelů, kdy 75 % respondentů si myslí, že vzhledem k přísnější regulaci ubude nebankovních poskytovatelů a 62,5 % z nich si myslí, že ubude zprostředkovatelů. Dále pak 54,2 % z nich zastává názor, že toto zpřísnění regulace bude mít pozitivní vliv na reputace poskytovatelů i zprostředkovatelů a 33,3 % si také myslí, že to bude mít pozitivní vliv na celý trh se spotřebitelskými úvěry.

Obr. 41 Zprostředkovatelé – zpřísnění regulace nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů

Při porovnání odpovědí obou skupin respondentů je vidět, že jejich názory spíše shodují. Jen respondenti z řad zprostředkovatelů zastávají ve větší míře názor, že zpřísnění regulace zapříčiní úbytek zprostředkovatelů na trhu.

6.9 Závěr kapitoly

Primárním cílem této kapitoly bylo pomocí dotazníkového šetření zjistit, jaké dopady má nový zákon o spotřebitelském úvěru, jak na poskytovatele, tak i na zprostředkovatele. Dotazníkové šetření bylo rozděleno do několika částí, jež se zaměřovaly na jednotlivá ustanovení nového zákona týkající se především poskytovatelů a zprostředkovatelů. Cílem tedy bylo zhodnotit dopady v rámci jednotlivých sekcí dotazníkového šetření a pak také celkové dopady, jež pociťují poskytovatelé i zprostředkovatelé od nabytí účinnosti zákona 1.12.2016.

Dotazníkového šetření se zapojilo celkově 72 respondentů, z čehož byly dvě třetiny poskytovatelů a jedna třetina zprostředkovatelů. Respondenti byli zástupci celkem 18 společností působících na retailovém trhu, z toho zástupci z 11 společností byli poskytovateli a další zástupci z celkem 7 společností byli zprostředkovateli. Většina respondentů z řad zprostředkovatelů, tedy celkem 83,3 % působí jako vázaní zástupci a všichni respondenti z řad poskytovatelů jsou zaměstnanci banky. Dále pak valná většina respondentů za zprostředkovatele, zprostředkovává spotřebitelské úvěry na bydlení (95,8 %) i spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení (91,7 %). Co se týče respondentů z řad poskytovatelů, tak většina z nich se také zabývá jak spotřebitelskými úvěry na bydlení (62,5 %), tak i jinými než na bydlení (85,4 %). Celkově se tedy nejvíce respondentů zabývá spotřebitelskými úvěry jinými než na bydlení, pak většina z nich také spotřebitelskými úvěry na bydlení a jen malé procento z nich se zabývá vázanými spotřebitelskými úvěry.

Nový zákon přinesl mnoho změn napříč jednotlivými oblastmi právní úpravy, nicméně jsem se zaměřila na ty, které nejvíce ovlivňují právě poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů. Konkrétně tedy na oblasti prokázání odborné způsobilosti pro zprostředkovatele, pak na pravidla jednání se spotřebiteli, dále pak na předčasné splacení spotřebitelských úvěrů, pak také úvěry v cizí měně, omezení plateb souvisejících s prodlením spotřebitele, a také sjednocení regulace. Dále bylo několik otázek dotazníkového šetření přímo zaměřeno na zkoumání dopadů, jež poskytovatelé i zprostředkovatelé pozorují nebo si myslí, že nastanou v budoucnu.

Co se týče oblasti prokázání odborné způsobilosti, bylo dotazování zaměřeno na úroveň vzdělání, případnou praxi zprostředkovatelů, a tedy zda mají povinnost doplnit si vzdělání, což žádný z respondentů nemá, jelikož všichni mají vzdělání prokazatelné minimálně maturitním vzděláním, případně nepřetržitou tříletou praxi. Další otázky se zabývali přímo zkouškami odborné způsobilosti, zda je respondenti mají již úspěšně složené a v případě, že ano, tak z jakých oblastí a jaké úsilí věnovali složení těchto zkoušek. Zkoušky mělo úspěšně složené v okamžiku vyplnění dotazníku 54,2 % respondentů a zbylých 45,8 % respondentů plánovala jejich složení. Druh zkoušky, jež respondenti skládali koresponduje, s druhy úvěrů, jimiž uvedli, že se zabývají. Úsilí věnované přípravě na zkoušky uvedlo 42,9 % respondentů, jako mírné, kdy si pouze prošli tematické oblasti zkoušky a stejné procento respondentů pak uvádí, že úsilí věnované přípravě bylo značné, kdy se na zkoušky pečlivě připravovali a zbylí respondenti uvádějí, že přípravě na zkoušky nevěnovali žádné úsilí, s tím, že zkoušky splnili bez jakékoli předchozí přípravy.

Další část dotazníkového šetření zaměřená na jednání se spotřebiteli byla dále zaměřena na jednotlivá ustanovení, a to konkrétně pravidla jednání se spotřebiteli, zákaz pobídek, pak pravidla poskytování rady a posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Co se týče jednání se spotřebiteli, tak valná většina respondentů, jak poskytovatelé, tak zprostředkovatelé uvedli, že jejich způsob komunikace se spotřebiteli nevyžadoval úpravu. Na otázku, zda se ve své praxi někdy setkali s pobídkami přibližně dvě třetiny respondentů odpověděly, že se s nimi nikdy nesetkaly a zbylá jedna třetina, že se s nimi setkali, ale pouze výjimečně. Ohledně poskytování rady se respondenti vyjádřili ze dvou třetin tak, že je poskytují běžně nebo v případě respondentů ze strany poskytovatelů, alespoň občas, další třetina z nich uvedla, že rady nepoužívá vůbec. Vzhledem ke zpřísnění posouzení úvěruschopnosti většina respondentů z řad poskytovatelů pozorovala, že úvěry jsou schváleny celkově méně klientům a také, že přibýlo alternativních nabídek, při poskytování úvěrů.

V rámci předčasného splacení spotřebitelských úvěrů na bydlení si většina respondentů z řad poskytovatelů myslí, že této možnosti většina spotřebitelů nevyužije vůbec, myslí si, že této možnosti využije maximálně 20 % spotřebitelů. Dvě třetiny respondentů se také domnívají, že kvůli možnosti předčasné splátky cena těchto úvěrů vzroste. Co se týče spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení, pak si většina respondentů myslí, že této možnosti využije maximálně 25 % spotřebitelů a nejčastější názory byly, že spotřebitelé buď využijí této možnosti maximálně do 15 % výše úvěru nebo že úvěr splatí jednorázově. Dvě třetiny respondentů také mají za to, že díky této možnosti budou spotřebitelé více využívat refinancování svých úvěrů.

Otázky zaměřené na úvěry v cizí měně se týkaly spotřebitelských úvěrů na bydlení a přibližně tři čtvrtiny respondentů uvedly, že se s tímto typem úvěru nesetkaly, ani v podobě, kdy má spotřebitel příjem v zahraniční měně, ale úvěr je denominován v měně domácí. U informační povinnosti poskytovatele při vzniku kurzového rizika si 50 % respondentů z řad poskytovatelů myslí, že to bude pro poskytovatele nevýhodné, dalších poskytovatele neovlivní, dalších 31,3 % myslí, že to poskytovatele neovlivní a zbylých 18,8 % má za to, že to bude pro poskytovatele výhodou, jelikož bude více spotřebitelů schopno své úvěry splácet pravidelně a spolehlivě.

U omezení plateb spojených s prodloužením spotřebitele si 43,8 % respondentů z řad poskytovatelů myslí, že to není spotřebiteli zneužitelné a zbytek respondentů to považuje spotřebiteli zneužitelné v případě vysokých objemů úvěrů případně při růstu úrokových sazeb.

V rámci sjednocení regulace pro nebankovní subjekty a zprostředkovatele, 70,8 % respondentů z řad zprostředkovatelů uvedlo, že jim toto opatření usnadnilo práci v tom ohledu, že se všechny úvěry nyní řídí jednotnými podmínkami.

Poslední část dotazování byla zaměřena na dopady již pozorované a ty, které si respondenti myslí, že nastanou do budoucna. U respondentů z řad zprostředkovatelů dvě třetiny z nich nepozorovaly změnu v produktové nabídce, jež spotřebitelům zprostředkovávají, zbylá třetina respondentů pak uvedla, že některé z produktů byly upraveny případně až úplně zrušeny. Respondenti z řad poskytovatelů pozorovali ve větší míře zvýšení ceny jednotlivých produktů, nicméně respondenti jiných

společností pozorovali pokles cen jednotlivých produktů. Jedna třetina z nich pak uvedla, že nepozorovali vůbec změnu ceny produktů. Co se týče dopadů do budoucna, pak si dvě třetiny respondentů z řad zprostředkovatelů myslí, že nový zákon neovlivní výši jejich příjmů ze zprostředkování spotřebitelských úvěrů. Vzhledem ke zpřísnění regulace nebankovních subjektů a zprostředkovatelů si většina respondentů myslí, že na trhu ubude nebankovních poskytovatelů a také, že toto opatření bude mít pozitivní vliv, jak na reputace poskytovatelů u zprostředkovatelů, ale i na celý trh se spotřebitelskými úvěry.

7 Diskuze

Nový zákon o spotřebitelském úvěru, tedy zákon č. 257/2016 Sb., přinesl mnoho legislativních změn, zaměřených především na ochranu spotřebitele a také na sjednocení regulace finančních institucí působících na retailovém trhu v České republice. Je tedy zřejmé, že tento zákon má dopady právě na tyto finanční instituce.

Vzhledem předchozí právní legislativě, kdy pro poskytování určitých typů spotřebitelských úvěrů a pro poskytování spotřebitelských úvěrů stačilo živnostenské oprávnění, působí na retailovém trhu v ČR mnoho finančních institucí a také zprostředkovatelů. Jejich počty za poslední roky výrazně stoupaly, i když především u zprostředkovatelů, část z nich, tuto činnost nevykonává aktivně. Tyto nebankovní instituce také spadal pod dozor České obchodní inspekce, na rozdíl od bank, nad nimiž měla dohled Česká národní banka. Nebankovní instituce se zaměřovaly na poskytování úvěrů, jež nespádaly do předchozí právní legislativy, tedy zákona č. 145/2010 Sb.), což byly úvěry do 5tis. Kč a pak úvěry nad 1,8mil. Kč, primárně tedy na úvěry do 5tis. Kč neboli tzv. mikroúvěry. Přestože se 5tis. Kč, může zdát jako nízká částka, tak při opakovaném půjčování se spotřebitelé mohli dostat do platební neschopnosti, což mohlo souviset i s vysokými sankcemi v případě opožděného splácení. Vzhledem k tomuto faktu a také tomu, že po finanční krizi z roku 2008 výrazně přibývá spotřebitelů zapsaných do bankovních či nebankovních registrů, je především pro banky na trhu méně potenciálních klientů, čehož také nebankovní instituce využívaly. Proto je sjednocení regulace pro poskytovatele spotřebitelských úvěrů velmi významná, stejně jako jednotný orgán dohledu, tedy ČNB.

Pro nebankovní instituce byly zavedeny přísnější podmínky pro vstup a následné působení na daném trhu, mezi jiným musí být vedeny v registru ČNB. Hlavním účelem těchto opatření bylo omezit počet institucí působících na trhu, a také zamezit nezodpovědnému poskytování spotřebitelských úvěrů. Tato opatření byla zavedena především pro zlepšení ochrany spotřebitele a v důsledku tedy i pro zlepšení fungování tohoto trhu.

Zápis do registru se uplatňuje i u zprostředkovatelů, kteří musí prokázat odbornou způsobilost, která se skládá ze všeobecných znalostí, dokládaných minimálně maturitním vysvědčením, případně minimálně tříletou nepřetržitou praxí v oboru před nabytím účinnosti zákona a pak odborných znalostí a dovedností, prokazovaných složením příslušné zkoušky u akreditované osoby ČNB. Účelem tohoto opatření pro zprostředkovatele bylo zajištění prokázání kompetence pro jednání se spotřebiteli a poradenství v oblasti finančnictví. Celkově by tato opatření mají zajistit kvalitnější služby v oblasti zprostředkování spotřebitelských úvěrů a tím zlepšit fungování celého tohoto trhu.

Co se týče prokázání odborné způsobilosti pro poskytovatele i zprostředkovatele, tak si myslím, že je to velmi významnou změnou, již zákon přináší, a která by mohla významně vylepšit kvalitu služeb na tomto trhu. Významnější je to nicméně pro zprostředkovatele, kteří v mnoha případech působí jako finanční poradci, jež svým klientům poskytují komplexní finanční poradenství a v případě své nekompe-

tentnosti mohou přispět k finanční potížím svých klientů. Prokázání odborné způsobilosti, je významným krokem ke zvýšení důvěryhodnosti a kredibility zprostředkovatelů. Nicméně, pokud se nezlepší finanční gramotnost spotřebitelů, tak tato nová opatření nebudou mít zdaleka takový účinek. Proto Ministerstvo financí plánuje zavést program na podporu finanční gramotnosti spotřebitelů a pokud by byl tento program úspěšný, tak si myslím, že v kombinaci s většími nároky na odbornost poskytovatelů i zprostředkovatelů by se situace na retailovém trhu mohla v budoucnu značně vylepšit.

V dotazníkovém šetření jsem se zaměřila především na změny v legislativní úpravě, jež jsou významnými především z pohledu poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů. Otázky tedy byly zaměřeny na prokázání odborné způsobilosti pro zprostředkovatele, pak na pravidla jednání se spotřebiteli, dále na předčasné splacení spotřebitelských úvěrů, pak také úvěry v cizí měně, omezení plateb souvisejících s prodloužením spotřebitele, a také sjednocení regulace. Další otázky byly zaměřeny přímo na zkoumání dopadů, jež poskytovatelé i zprostředkovatelé pozorují nebo si myslí, že nastanou v budoucnu.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 72 respondentů, z čehož byly dvě třetiny poskytovatelů. Odpovědi poskytovatelů jsou tedy přesnější, jelikož představují větší vzorek respondentů. Nicméně respondenti byli zástupci celkem 18 společností působících na českém úvěrovém trhu, což je vzhledem k počtu respondentů poměrně reprezentativní vzorek.

8 Závěr

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zhodnotit dopady Zákona o spotřebitelském úvěru z roku 2016 na subjekty finančního trhu. Konkrétně tedy na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů, působících na retailovém trhu v České republice.

Prvním z dílčích cílů bylo analyzovat základní charakteristiky a ukazatele retailového úvěrového trhu, jaké byly soudobé problémy na daném trhu. Zabývala jsem se tedy subjekty působícími na tomto trhu, kterých zde bylo velké množství především kvůli nízkým nárokům na vstup do odvětví, dále pak tím, jaký byl za poslední roky vývoj poptávky po jednotlivých úvěrových produktech. Za poslední roky byl trend poskytnutých hypotečních úvěrů rostoucí. Na druhou stranu klesal objem poskytnutých úvěrů ze stavebního spoření. Jako další jsem se zabývala zadlužeností českých domácností, která je v porovnání s EU na poměrně nízké úrovni, což je přisuzováno především relativně nedávné transformaci ekonomiky na tržní. Nicméně během posledních let je trend zadluženosti českých domácností rostoucí. Zadluženost domácností také souvisí s finanční gramotností, která je podle průzkumu ministerstva financí poměrně nízká a plánuje se tedy program na podporu jejího zvýšení.

Druhým z dílčích cílů byli určit předpokládané dopady tohoto zákona na poskytovatele a zprostředkovatele, a také důvody přijetí zákona. Hlavním důvodem přijetí ZSÚ byla nutnost transpozice MCD do české legislativy. Dále pak také snaha o sjednocení regulace na trhu spotřebitelských úvěrů, a to v rámci sjednocení dohledu a pravidel pro poskytovatele i zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů. Významným důvodem pro přijetí zákona byla také snaha o posílení ochrany spotřebitele. Co se týče předpokládaných dopadů, tak v případě poskytovatelů a zprostředkovatelů souvisí především s celkovým zpřísněním podmínek. Jsou na ně kladeny vyšší nároky a s tím souvisí i více povinností, na druhé straně pak toto zpřísnění podmínek jim může zajistit větší kredibilitu a tím i důvěru spotřebitelů.

Třetím z dílčích cílů bylo na základě analýzy nové legislativní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru, účinné od 1. 12. 2016, identifikovat klíčové změny, které byly provedeny a mají výrazný dopad na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů. Mezi nejvýznamnější změny patří zrušení hodnotových hranic působnosti u spotřebitelských úvěrů nižších než 5 000 Kč a vyšších než 1 880 000 Kč, dále pak udělování oprávnění poskytovatelům prostřednictvím ČNB a jejich zápis do registru ČNB, rozdělení zprostředkovatelů do čtyř kategorií, zavedení prokázání odborné způsobilosti, předčasné splacení spotřebitelského úvěru a možnost předčasného splacení spotřebitelského úvěru na bydlení až do výše 25 % jistiny každý rok, zvýšení důrazu na posuzování úvěruschopnosti, určení pravidel pro jednání se spotřebiteli, úvěry v cizí měně a omezení kurzovního rizika, omezení plateb souvisejících s prodloužením spotřebitele.

Čtvrtým z dílčích cílů bylo na základě předchozí analýzy legislativních úprav sestavit dotazníkové šetření a pomocí něj udělat průzkum mezi poskytovateli a zpro-

středkovateli spotřebitelských úvěrů a na jeho základě zhodnotit dopady tohoto zákona na finanční instituce. Otázky dotazníkového šetření byly zaměřeny na legislativní změny vymezené předchozí analýzou. Co se týče prokázání odborné způsobilosti, tak pro žádného z respondentů to nebyl důvod ukončení činnosti, všichni splňovali prokázání minimálního vzdělání a zkoušky odborné způsobilosti buď mají složené nebo jejich složení plánují. V rámci úpravy jednání se spotřebiteli, většina respondentů uvedla, že způsob jejich komunikace nevyžadoval úpravu. Vzhledem ke zpřísnění podmínek pro posouzení úvěruschopnosti většina respondentů uvedla, že úvěr byl schválen celkově méně spotřebitelům. O možnosti předčasné splátky u úvěrů na bydlení si většina z respondentů myslí, že jí využije maximálně 20 % spotřebitelů. O možnosti předčasného splacení spotřebitelských úvěrů jiných, než na bydlení si respondenti myslí, že toho využije maximálně čtvrtina spotřebitelů. Nicméně většina z nich si myslí, že toho spotřebitelé využijí pro refinancování svých úvěrů. Se spotřebitelskými úvěry na bydlení v cizí měně se většina respondentů nikdy nesetkala a o informační povinnosti při kurzovním riziku nejvíce respondentů myslí, že je to pro poskytovatele nevýhodné. Respondenti z řad zprostředkovatelů se vyjádřili pozitivně vzhledem ke sjednocení regulace, jelikož jim to usnadnilo práci. Dále pak větší část z nich uvedla, že některé z produktů, které zprostředkovali byly upraveny, případně úplně zrušeny. Větší část respondentů z řad poskytovatelů zaznamenala zvýšení ceny úvěrů. Co se týče názoru na zpřísnění regulace, tak to většina respondentů vnímá pozitivně, s tím, že to bude mít dobrý vliv na jejich reputaci a důvěryhodnost, případně na celý trh a dále si pak většina z nich myslí, že ubude nebankovních poskytovatelů.

Pomocí těchto dílčích cílů bylo dosaženo cíle hlavního. Nejvýznamnější změny ZSÚ tedy přinášejí sjednocení regulace na trhu spotřebitelských úvěrů, a to v rámci sjednocení dohledu a pravidel pro poskytovatele i zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů. Celkově tyto změny mají na poskytovatele i zprostředkovatele několik pozitivních i negativních dopadů. Mezi nejvýznamnější negativní dopady patří celkové zvýšení nákladů pro poskytovatele a dále pak ušlý zisk, jak pro poskytovatele, tak i zprostředkovatele, jelikož vzhledem ke zpřísnění podmínek hodnocení úvěruschopnosti, jsou úvěry poskytnuty celkově méně spotřebitelům. Někteří z poskytovatelů se to se snaží kompenzovat zvýšením ceny úvěrů. Mezi pozitivní dopady patří očekávaný úbytek nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů. Dále pak zvýšení odborné způsobilosti, tím tedy i důvěry spotřebitelů a celkové zlepšení reputace poskytovatelů i zprostředkovatelů.

9 Literatura

BBH, ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ, S.R.O., *Nový zákon o spotřebitelském úvěru: Základní přehled právní úpravy* [online]. 2016, 7 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.bbh.cz/files/publikace/bulletin-bbh-zakon-o-spotrebitelskem-uveru.pdf>

CVIK, E. D., PELIKÁNOVÁ MACGREGOR, R., *Implementation of Directive 2014/17/EU and its Impact on EU and Member States Markets, from not only a Czech Perspective.* [online]. [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042816305730>

ČNB, *K některým ustanovením zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru* [online]. 2016, 19 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/k_nekterym_ustanovenim_zakona_c_257_2016.pdf

EUROPEAN BANKING AUTHORITY, *Obecné pokyny Evropského orgánu pro Bankovníctví k posouzení úvěruschopnosti*, [online]. 2015, [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1162894/EBA-GL-2015-11_CS_+GL+on+creditworthiness.pdf/8d5d0108-f433-403f-b486-b3ff0047486b

EUROPEAN CENTRAL BANK, *Opinion of the European Central Bank: of 9 December 2015 on consumer credit.* [online]. [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/en_con_2015_54_f_sign.pdf

KOTRBOVÁ, D., STREJČEK, P., *Zadlužování českých domácností (2003-2014)*, [online]. 2016 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://bankovnictvionline.cz/neprehlednete/zadluzovani-ceskych-domacnosti-2003-2014>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Měření úrovně finanční gramotnosti v roce 2015*, [online]. 2017 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2015/mereni-urovne-financni-gramotnosti-2601>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Ministerstvo financí předkládá vládě návrh zákona o úvěru pro spotřebitele.* [online]. Ministerstvo financí, 2015 [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/uvery-pro-spotrebitely/spotrebitelsky-uver/distribuce-uveru-pro-spotrebitely/ministerstvo-financi-predklada-vlade-nav-22582>

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Struktura a vývoj státního dluhu*, [online]. 2017 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA, 2015)* [online]. Ministerstvo financí, 2015 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/uvery-pro-spotrebitele/spotrebitelesky-uver/distribuce-uveru-pro-spotrebitele/ministerstvo-financi-predklada-vlade-nav-22582>

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2014 2014* [online]. 2015, 103 [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: file:///C:/Users/Petra/Downloads/Zprava_2014_Zprava-o-vyvoji-financniho-trhu-v-roce-2014_v-02.pdf

Legislativa:

EUR-LEX, E. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010*. [online]. 2014 [cit. 2016-11-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32014L0017>

Vyhláška č. 384/2016 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci spotřebitelského úvěru, [online]. 2016 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-384.htm>

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, [online]. 2016 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-257>

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, [online]. 2010 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-145>

10 Seznam obrázků

Obr. 1	Počet osob se živnostenským oprávněním pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru Zdroj: RIA	15
Obr. 2	Celkové zadlužení domácností. Produktová struktura úvěrů. Zdroj: RIA	16
Obr. 3	Podíly nových úvěrů poskytnutých bankami a stavebními spořitelny domácnostem Zdroj: Ministerstvo financí České republiky	17
Obr. 4	Objem zadlužení domácností ve vybraných zemích EU vzhledem k HDP Zdroj: RIA	18
Obr. 5	Celková výše zadlužení domácností u bank a finančních institucí včetně struktury v letech 2011-2014 v mil. Kč Zdroj: Kotrbová a Strejček, 2016	19
Obr. 6	Úroveň finančních znalostí Zdroj: Ministerstvo financí	20
Obr. 7	Ekonomická zodpovědnost Zdroj: Ministerstvo financí	21
Obr. 8	Regulovaní a neregulovaní poskytovatelé a zprostředkovatelé finančních služeb Zdroj: RIA	23
Obr. 9	Respondenti	30
Obr. 10	Zprostředkovatelé – typ zprostředkovatele	32
Obr. 11	Zprostředkovatelé – druhy zprostředkovaných spotřebitelských úvěrů	32
Obr. 12	Poskytovatelé – typy poskytovatelů	33
Obr. 13	Poskytovatelé – druhy poskytovaných spotřebitelských úvěrů 33	
Obr. 14	Zprostředkovatelé – odborná způsobilost – vzdělání	35
Obr. 15	Zprostředkovatelé – zkoušky odborné způsobilosti	35
Obr. 16	Zprostředkovatelé – zkoušky odborné způsobilosti – druh zkoušky	36

Obr. 17	Zprostředkovatelé – zkoušky odborné způsobilosti – úsilí věnované jejich složení	36
Obr. 18	Zprostředkovatelé – jednání se spotřebiteli	37
Obr. 19	Poskytovatelé – jednání se spotřebiteli	38
Obr. 20	Zprostředkovatelé – pobídky	39
Obr. 21	Poskytovatelé – pobídky	39
Obr. 22	Zprostředkovatelé – poskytování rady spotřebiteli	40
Obr. 23	Poskytovatelé – poskytování rady spotřebiteli	40
Obr. 24	Poskytovatelé – zpřísnění podmínek pro prověření úvěruschopnosti	41
Obr. 25	Poskytovatelé – objem předčasných splátek spotřebitelských úvěrů na bydlení	43
Obr. 26	Poskytovatelé – míra využití předčasných splátek spotřebitelských úvěrů na bydlení	43
Obr. 27	Poskytovatelé – předčasné splátky spotřebitelských úvěrů na bydlení a jejich cena	44
Obr. 28	Poskytovatelé – míra využití předčasných splátek spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení	45
Obr. 29	Poskytovatelé – míra využití předčasných splátek spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení	45
Obr. 30	Poskytovatelé – míra využití refinancování vzhledem k možnosti předčasných splátek	46
Obr. 31	Zprostředkovatelé – míra využití refinancování vzhledem k možnosti předčasných splátek	46
Obr. 32	Poskytovatelé – spotřebitelské úvěry na bydlení v cizí měně	47
Obr. 33	Zprostředkovatelé – spotřebitelské úvěry na bydlení v cizí měně	48
Obr. 34	Poskytovatelé – kurzové riziko	49

Obr. 35	Poskytovatelé – omezení sankcí pro spotřebitele	49
Obr. 36	Zprostředkovatelé – sjednocení regulace na trhu spotřebitelských úvěrů	50
Obr. 37	Zprostředkovatelé – výše budoucích příjmů	51
Obr. 38	Zprostředkovatelé – produkty	51
Obr. 39	Poskytovatelé – ceny produktů	52
Obr. 40	Poskytovatelé – zpřísnění regulace nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů	52
Obr. 41	Zprostředkovatelé – zpřísnění regulace nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů	53

11 Seznam tabulek

Tab. 1	Vývoj počtu úvěrových institucí na trhu za roky 2010-2014	15
Tab. 2	Institucionální kompetence k povolovací a dohledové činnosti v sektoru spotřebitelských úvěrů	23
Tab. 3	Dotčené subjekty a kritéria pro hodnocení dopadů	28
Tab. 4	Dotčené subjekty a sledované dopady	29
Tab. 5	Respondenti - instituce	30

Přílohy

A Dotazník

Zákon o spotřebitelském úvěru 2016

Dobrý den, chtěla bych předem poděkovat za Váš čas věnovaný vyplnění krátkého dotazníku pro účely mé bakalářské práce. V mé práci se zabývám dopady zákona o spotřebitelském úvěru č. 257/2016 sb., který nabyl účinnosti k 1.12.2016, na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelského úvěru.

*Povinné pole

1. V jaké pozici jste ve vztahu ke spotřebiteli? *

Označte jen jednu elipsu.

- poskytovatel *Po poslední otázce v této části přeskočte na otázku 18.*
- zprostředkovatel *Po poslední otázce v této části přeskočte na otázku 3.*

Poskytovatel/Zprostředkovatel

„Poskytovatelem je ten, kdo jako podnikatel poskytuje spotřebitelský úvěr.“ (např. zaměstnanec banky či jiné fin. instituce)

„Zprostředkovatelem je ten, kdo jako podnikatel zprostředkovává spotřebitelský úvěr.“ (finanční poradce)
(zákon č. 257/2016 Sb.)

2. Pro jakou společnost pracujete? *

Zprostředkovatelé

3. 1. Spotřebitelské úvěry zprostředkováváte jako? *

Označte jen jednu elipsu.

- samostatný zprostředkovatel
- vázaný zástupce
- zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru
- zahraniční zprostředkovatel

4. 2. Jaké druhy spotřebitelských úvěru zprostředkováváte? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení
- spotřebitelské úvěry na bydlení
- vázané spotřebitelské úvěry

5. **3. Součástí prokázání odborné způsobilosti jsou všeobecné znalosti dokládané minimálně maturitním vysvědčením, případně minimálně tříletou nepřetržitou praxí. Máte povinnost si doplnit vzdělání? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ne, mám minimálně maturitní vysvědčení
- ne, mám minimálně tříletou nepřetržitou praxi
- ano, mám povinnost si doplnit vzdělání

6. **4. Další součástí prokázání odborné způsobilosti jsou odborné znalosti a dovednosti dokládané úspěšným složením zkoušky odborných znalostí a dovedností. Skládal/a jste již dané zkoušky? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, zkoušky mám úspěšně složené
- ne, zkoušky zatím nemám, ale plánuji jejich složení
- ne, zkoušky nemám, ani nemám v plánu je skládat

7. **5. Jestliže máte zkoušky již splněné, ze kterých tematických oblastí?**

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- zkoušky k poskytování spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení
- zkoušky k poskytování spotřebitelského úvěru na bydlení
- zkoušky k poskytování vázaného spotřebitelského úvěru

8. **6. Jestliže máte zkoušky již splněné, jaké úsilí jste věnoval/a jejich složení?**

Označte jen jednu elipsu.

- zkoušky jsem složil/a na první pokus, bez jakékoli předchozí přípravy
- zkoušky jsem složil/a na první pokus, s tím, že jsem si předem pouze prošel/a dané tematické oblasti
- zkoušky jsem složil/a na první pokus, s tím, že jsem na ně pečlivě připravoval/a
- zkoušky jsem skládal na více pokusů

9. **7. Poskytovatelé a zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru mají povinnost jednat čestně a transparentně a zohledňovat práva a zájmy spotřebitelů. Komunikace se spotřebitelem musí být jasná, zřetelná a výstižná. Ovlivnilo toto ustanovení zákona Váš způsob komunikace s klienty? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, při komunikaci s klienty se snažím vše vysvětlit detailněji
- ano, při komunikaci s klienty se snažím více používat jim srozumitelné výrazy
- ano, při komunikaci s klienty se snažím vše vysvětlit detailněji a za použití výrazů klientovi srozumitelných
- ne, můj způsob komunikace s klienty nevyžadoval úpravu

10. **8. Dle zákona, musí být spotřebiteli rada poskytována na základě analýzy finanční situace spotřebitele, jeho požadavků, cílů a potřeb a také na základě výběru dostatečného množství vhodných produktů spotřebitelského úvěru. Používáte při komunikaci s klienty rady? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, rady při komunikaci s klienty používám zcela běžně
- ano, ale rady při komunikaci s klienty používám je výjimečně
- ne, rady při komunikaci s klienty nepoužívám

11. **9. Má daný zákon vliv na rozsah či variantnost Vaší nabídky produktů, které klientům zprostředkováváte? ***

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano, poskytovatelé zrušily některé z produktů, jež jsem klientům zprostředkoval
- ano, poskytovatelé rozšířily svou nabídku produktů, které můžu klientů zprostředkovat
- ano, poskytovatelé změnilly parametry svých produktů, jež klientů zprostředkovávám
- ne, produkty, jež klientům zprostředkovávám jsou stejné

12. **10. Zákon zakazuje poskytovateli a zprostředkovateli přijmout, nabídnout nebo poskytnout platbu, odměnu nebo jinou peněžitou nebo nepeněžitou výhodu (dále jen „pobídka“), která může vést k porušení jeho povinností v oblasti pravidel jednání, souvislosti se svou činností. Pobídkou se rozumí i neobvyklá úplata za poskytovanou službu nebo jakékoli poskytnutí neopodstatněné výhody finanční, materiální nebo nemateriální povahy. Setkal/a jste se během své praxe ve svém okolí s pobídkami, před nabytím účinnosti zákona? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, pobídky byly zcela běžné
- ano, ale setkal/a jsem se s tím jen výjimečně
- ne, nikdy jsem se s pobídkami nesetkal/a

13. **11. Dle zákona je spotřebitel oprávněn spotřebitelský úvěr zcela nebo zčásti splatit kdykoliv po dobu trvání spotřebitelského úvěru. V takovém případě má spotřebitel právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru o výši úroku a dalších nákladů, které by byl spotřebitel povinen platit v případě, kdy by nedošlo k předčasnému splacení spotřebitelského úvěru. Myslíte, že to povede spotřebitele k využívání refinancování úvěrů? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, myslím si, že se spotřebitelé budou snažit své úvěry refinancovat
- ne, nemyslím si, že by to spotřebitele ovlivnilo, aby více využívali refinancování

14. **12. Setkali jste se ve své praxi s poskytnutím spotřebitelského úvěru na bydlení v cizí měně? (do úvěrů v cizí měně se počítají i úvěry, kdy má spotřebitel příjem v zahraniční měně) ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, ale setkal/a jsem se pouze s úvěrem na bydlení v cizí měně, kdy spotřebitel měl příjem v zahraniční měně
- ano, setkal/a jsem se s úvěrem na bydlení v cizí měně poskytnutém zahraniční měně
- ano, setkal/a jsem se s oběma výše uvedenými variantami
- ne, nesetkal/a jsem se s úvěry na bydlení v cizí měně vůbec
- ne, nesetkal/a, jelikož se spotřebitelskými úvěry na bydlení nezabývám

15. **13. Myslíte si, že jednotlivá ustanovení zákona budou mít celkově vliv na výši Vašich příjmů ze zprostředkování spotřebitelských úvěrů? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ne, nemyslím si, že zákon ovlivní výši mých příjmů ze zprostředkování spotřebitelských úvěrů
- ano, myslím si, že mé příjmy ze zprostředkování spotřebitelských úvěrů budou vyšší
- ano, myslím si, že mé příjmy ze zprostředkování spotřebitelských úvěrů budou nižší

16. **14. Jedním z cílů zákona bylo sjednocení regulace na trhu spotřebitelských úvěrů. V zákoně jsou tedy zahrnuty všechny typy spotřebitelských úvěrů, včetně těch, které dřívějším zákonem upraveny nebyly, jako jsou například hypoteční úvěry nebo úvěry do pěti tisíc korun. Jaký to mělo vliv na Vás, jako zprostředkovatele? ***

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- usnadnilo to mou práci, v tom ohledu, že se všechny typy úvěrů řídí jednotnými podmínkami
- znesnadnilo to mou práci, jelikož byly zrušeny některé z produktů, jež jsem zprostředkoval/a
- začal/a jsem klientům nabízet více produktů od nebankovních společností
- začal/a jsem klientům nabízet méně produktů od nebankovních společností
- rozšířil/a jsem celkově svou nabídku produktů, jež zprostředkovávám
- omezil/a jsem celkově svou nabídku produktů, jež zprostředkovávám

17. **15. Dalším z cílů zákona bylo vyřešit regulaci nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů úvěrů. Jaký vliv si myslíte, že to bude celkově na poskytovatele a zprostředkovatele? ***

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- myslím si, že vzhledem k přísnějším podmínkám ubude nebankovních poskytovatelů
- myslím si, že vzhledem k přísnějším podmínkám ubude zprostředkovatelů
- myslím si, že to bude mít pozitivní vliv na reputaci poskytovatelů a zprostředkovatelů
- myslím si, že to bude mít negativní vliv na reputaci poskytovatelů a zprostředkovatelů
- myslím si, že to pozitivně ovlivní celý trh se spotřebitelskými úvěry
- myslím si, že to negativně ovlivní celý trh se spotřebitelskými úvěry

Děkuji Vám, za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku!

Reference

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, [online]. 2017 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-257>

Přestaňte tento formulář vyplňovat.

Poskytovatelé

18. **1. Spotřebitelské úvěry poskytujete jako? ***

Označte jen jednu elipsu.

- banka nebo její zaměstnanec
- nebankovní poskytovatel nebo jeho zaměstnanec
- spořitelni a úvěrní družstvo nebo jeho zaměstnanec
- Jiné: _____

19. 2. Jaké druhy spotřebitelských úvěrů poskytujete? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení
- spotřebitelské úvěry na bydlení
- vázané spotřebitelské úvěry

20. 3. Má daný zákon vliv na rozsah nebo podobu jednotlivých produktů, které poskytujete? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano, některé z produktů byly upraveny
- ano, většina z produktů byla upravena
- ano, některé z produktů byly úplně zrušeny
- ano, nabídka produktů byla rozšířena
- ne, produkty ani jejich množství se nezměnily

21. 4. Má daný zákon vliv na cenu jednotlivých produktů? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano, úrokové sazby se zvýšily
- ano, úrokové sazby se snížily
- ano, poplatky se zvýšily
- ano, poplatky se snížily
- ano, zvýšilo se RPSN
- ano, snížilo se RPSN
- ne, ceny produktů zůstaly stejné

22. 5. Zákon zpřísnil kritéria pro posuzování úvěruschopnosti klientů, jaký jste pozoroval/a dopad? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- na jimi požadovaný úvěr dosáhne celkově méně klientů
- na jimi požadovaný úvěr dosáhne celkově více klientů
- přibýlo případů, kdy klientům nabízíme alternativní nabídky (jiné nastavení parametrů úvěru)
- ubylo případů, kdy klientům nabízíme alternativní nabídky (jiné nastavení parametrů úvěru)
- i při využití alternativní nabídky je úvěr celkově schválen méně klientům
- při využití alternativní nabídky je úvěr celkově schválen více klientům
- nepozoruji žádnou změnu

23. 6. Poskytovatelé a zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru mají povinnost jednat čestně a transparentně a zohledňovat práva a zájmy spotřebitelů. Komunikace se spotřebitelem musí být jasná, zřetelná a výstižná. Ovlivnilo toto ustanovení zákona Váš způsob komunikace s klienty? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano, při komunikaci s klienty se snažím vše vysvětlit detailněji
- ano, při komunikaci s klienty se snažím více používat jim srozumitelné výrazy
- ano, při komunikaci s klienty se snažím vše vysvětlit detailněji a za použití výrazů klientovi srozumitelných
- ne, můj způsob komunikace s klienty nevyžadoval úpravu

24. **7. Dle zákona, musí být spotřebiteli rada poskytovaná na základě analýzy finanční situace spotřebitele, jeho požadavků, cílů a potřeb a také na základě výběru dostatečného množství vhodných produktů spotřebitelského úvěru. Používáte při komunikaci s klienty rady? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, rady při komunikaci s klienty používám zcela běžně
 ano, ale rady při komunikaci s klienty používám je vyjíměčně
 ne, rady při komunikaci s klienty nepoužívám

25. **8. Zákon zakazuje poskytovateli a zprostředkovateli přijmout, nabídnout nebo poskytnout platbu, odměnu nebo jinou peněžitou nebo nepeněžitou výhodu (dále jen „pobídka“), která může vést k porušení jeho povinností v oblasti pravidel jednání, souvislosti se svou činností. Pobídkou se rozumí i neobvyklá úplata za poskytovanou službu nebo jakékoli poskytnutí neopodstatněné výhody finanční, materiální nebo nemateriální povahy. Setkal/a jste se během své praxe s ve svém okolí pobídkami, před nabytím účinnosti zákona? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, pobídky byly zcela běžné
 ano, ale setkal/a jsem se s tím jen vyjíměčně
 ne, nikdy jsem se s pobídkami nesetkal/a

26. **9. Zákon stanovuje, že u spotřebitelského úvěru na bydlení má spotřebitel možnost předčasné splátky úvěru až do výše 25 % jistiny z úvěru během 1 měsíce přede dnem výročí uzavření smlouvy bez sankce. V případě, že toto klient využije, v jaké míře si myslíte, že to bude? ***

Označte jen jednu elipsu.

- většina klientů využije předčasné splátky až do výše 5 %
 většina klientů využije předčasné splátky až do výše 10 %
 většina klientů využije předčasné splátky až do výše 15 %
 většina klientů využije předčasné splátky až do výše 20 %
 většina klientů využije předčasné splátky až do výše 25 %
 většina klientů využije předčasné splátky nevyužije vůbec

27. **10. Kolik procent klientů si myslíte, že využije předčasné splátky u spotřebitelského úvěru na bydlení? ***

Označte jen jednu elipsu.

- předčasné splátky využije maximálně 10 % klientů
 předčasné splátky využije maximálně 20 % klientů
 předčasné splátky využije maximálně 35 % klientů
 předčasné splátky využije maximálně 50 % klientů
 předčasné splátky využije maximálně 65 % klientů
 předčasné splátky využije více než 80 % klientů

28. **11. Myslíte si, že možnost předčasné splátky spotřebitelského úvěru na bydlení ovlivní cenu těchto úvěrů? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, myslím si že cena daných úvěrů vzroste
 ano, myslím si že cena daných úvěrů klesne
 ne, myslím si, že to cenu daných úvěrů neovlivní

29. **12. Setkali jste se ve své praxi s poskytnutím spotřebitelského úvěru na bydlení v cizí měně? (do úvěrů v cizí měně se počítají i úvěry, kdy má spotřebitel příjem v zahraniční měně, z něhož bude úvěr splácen) ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, ale setkal/a jsem se pouze s úvěrem na bydlení v cizí měně, kdy spotřebitel měl příjem v zahraniční měně
- ano, setkal/a jsem se s úvěrem na bydlení v cizí měně poskytnutém zahraniční měně
- ano, setkal/a jsem se s oběma výše uvedenými variantami
- ne, nesetkal/a jsem se s úvěry na bydlení v cizí měně vůbec
- ne, nesetkal/a, jelikož se spotřebitelskými úvěry na bydlení nezabývám

30. **13. Zákon ukládá poskytovateli spotřebitelských úvěrů na bydlení v cizí měně informační povinnost při změně směnného kurzu (kurzové riziko) a dále dává spotřebiteli právo změnit měnu úvěru, pokud smlouva nestanoví jinak. Myslíte si, že jsou daná opatření opatření výhodná i pro poskytovatele? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, jelikož bude více klientů schopných spolehlivě a pravidelně splácet své úvěry
- ne, povinnost umožnit změnu měny úvěru je pro poskytovatele nevýhodná
- myslím si, že poskytovatele to neovlivní

31. **14. Dle zákona je spotřebitel oprávněn spotřebitelský úvěr zcela nebo zčásti splatit kdykoliv po dobu trvání spotřebitelského úvěru. V takovém případě má spotřebitel právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru o výši úroku a dalších nákladů, které by byl spotřebitel povinen platit v případě, kdy by nedošlo k předčasnému splacení spotřebitelského úvěru. Kolik procent klientů si myslíte, že využije možnosti předčasného splacení úvěru? ***

Označte jen jednu elipsu.

- předčasné splátky využije maximálně 10 % klientů
- předčasné splátky využije maximálně 25 % klientů
- předčasné splátky využije maximálně 50 % klientů
- předčasné splátky využije maximálně 75 % klientů
- předčasné splátky využije více než 80 % klientů

32. **15. Pokud spotřebitelé této možnosti využijí, jakou část úvěru, si myslíte, že splatí při jedné předčasné splátce? ***

Označte jen jednu elipsu.

- většina klientů využije předčasné splátky maximálně do výše 15 %
- většina klientů využije předčasné splátky maximálně do výše 30 %
- většina klientů využije předčasné splátky maximálně do výše 50 %
- většina klientů využije předčasné splátky maximálně do výše 75 %
- většina klientů využije předčasné splátky maximálně do výše 15 %, ale bude dané možnosti využívat opakovaně
- většina klientů využije předčasné splátky maximálně do výše 30 %, ale bude dané možnosti využívat opakovaně
- většina klientů splatí úvěr celý jednorázově

33. **16. Vzhledem k této možnosti předčasného splacení, myslíte, že to povede spotřebitele k využívání refinancování úvěrů? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ano, myslím si, že se spotřebitelé budou snažit své úvěry refinancovat
- ne, nemyslím si, že by to spotřebitele ovlivnilo, aby více využívali refinancování

34. **17. Zákon omezuje výši sankcí, jež může věřitel při prodlení spotřebitele požadovat, a to maximální stanovenou smluvní pokutou 0,1 % denně z částky, případně absolutní výší maximálně 200 000 Kč. Myslíte si, že to může být ze strany spotřebitele zneužitelné? ***

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano, myslím si, že je to ze strany spotřebitelů zneužitelné, v případě růstu úrokových sazeb
- ano, myslím si, že je to ze strany spotřebitelů zneužitelné, v případě vyšších objemů poskytnutých úvěrů
- ne, nemyslím si, že by to bylo spotřebiteli zneužitelné
- Jiné: _____

35. **18. Jedním z cílů zákona bylo vyřešit regulaci nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů úvěrů. Jaký vliv si myslíte, že to bude celkově na poskytovatele a zprostředkovatele? ***

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- myslím si, že vzhledem k přísnějším podmínkám ubude nebankovních poskytovatelů
- myslím si, že vzhledem k přísnějším podmínkám ubude zprostředkovatelů
- myslím si, že to bude mít pozitivní vliv na reputaci poskytovatelů a zprostředkovatelů
- myslím si, že to bude mít negativní vliv na reputaci poskytovatelů a zprostředkovatelů
- myslím si, že to pozitivně ovlivní celý trh se spotřebitelskými úvěry
- myslím si, že to negativně ovlivní celý trh se spotřebitelskými úvěry

Děkuji Vám, za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku!

Reference

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, [online]. 2017 [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-257>

Používá technologii

